

Голас Рафзімы

Мінск
Красноармейская 9
05-0-ка м. Дзінна

№ 10 (1323) САКАВІК 1974 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 19-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

САДРУЖНАСЦЬ ВУЧОНЫХ—ПАСКАРАЛЬНІК ПРАГРЭСУ

АБ МІЖНАРОДНЫХ НАВУКОВЫХ СУВ'ЯЗЯХ ВУЧОНЫХ САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ РАСКАЗВАЕ У ГУТАРЦЫ З ЖУРНАЛІСТАМ ЯЎГЕНАМ БУДЗІНАСАМ ГАЛОУНЫ ВУЧОНЫ САКРАТАР БЕЛАРУСКАЙ АКАДЭМІІ НАВУК, ПРАФЕСАР АНДРЭЙ ДЗМІТРЫЕУ

Гісторыя навуковых кантактаў нашых вучоных са сваімі калегамі за рубяжом не можа быць даўняй хоць бы таму, што кароткая сама гісторыя беларускай навукі.

Крыху больш паўстагоддзя назад навуковых устаноў (калі так можна назваць маленькія доследныя станцыі, у якіх налічвалася па 10—12 спецыялістаў) у Беларусі было тры. Дзве трэці нашага насельніцтва тады нават не ўмелі чытаць.

З такіх «зыходных пазіцый» мы прыйшлі не толькі да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі, да развітай вышэйшай школы, але і да значных дасягненняў на ніве навуковых даследаванняў, без якіх увогуле немагчымы ў нашы дні прагрэс эканомікі, тэхнікі, культуры. Сёння толькі навуковыя супрацоўнікі Беларускай акадэміі навук (а іх звыш чатырох тысяч) вядуць работу больш чым па 130 праблемах прыродазнаўчых, грамадскіх і тэхнічных навук.

Мы ніколі не адчувалі сябе на «бязлюдным востраве», працуючы ў цеснай садружнасці і кантакце з вучонымі ўсёй краіны, а два апошнія дзесяцігоддзі — і з навуковымі цэнтрамі сацыялістычных краін.

Пачаўшы з абмену інфармацыяй, удзелу кампетэнтных прадстаўнікоў навукі ў нарадах і кангрэсах, гэта значыць з ўзаемнага вывучэння дасягненняў, мы прыйшлі да больш цеснага супрацоўніцтва, прычым на аснове доўгатэрміновых дагавораў аб сумеснай рабоце.

Сёння беларускія вучоныя супрацоўнічаюць з калегамі з ГДР, Польшчы, Чэхаславакіі, Венгрыі і Балгарыі па 17 асноўных тэмах, пачынаючы з праблем мовазнаўства і канчаючы актуальнымі пытаннямі ядзернай энергетыкі.

Неабходнасць такога роду кантактаў, напрыклад, з Польшчай — нашым бліжэйшым суседам — прадыхавана гістарычнай, культурнай, этнаграфічнай блізкасцю нашых народаў. Таму ў галіне гуманітарных, грамадскіх навук у нас усталяваліся самыя даўнія і самыя ажыўленыя сувязі. Вучоныя Інстытута гісторыі разам з польскімі калегамі вывучаюць станаўленне і развіццё савецка-польскіх адносін. Інстытут мовазнаўства імя Я. Коласа прымае актыўны ўдзел у стварэнні агульнаславянскага лінгвістычнага атласу. Супрацоўнікі інстытута сумесна з вучонымі ўсіх славянскіх краін працуюць над падрыхтоўкай слоўніка лінгвістычнай тэрміналогіі славянскіх моў. Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору сумесна з акадэміямі навук Польшчы, Балгарыі і Чэхаславакіі працуе над праблемай этнакультурных сувязей славянскіх народаў.

З другога боку, пашырэнне супрацоўніцтва, асабліва ў галіне дакладных, тэхнічных навук, прадыхавана самой логікай ўзаемавыгады, якую нясуць інтэграцыя і кааперацыя навуковай працы.

Так працуюць сумесна вучоныя Інстытута ядзернай энергетыкі ў Мінску і Інстытута

ядзерных даследаванняў у горадзе Свэрку, каля Варшавы. У гэтых інстытутах распрацоўваюцца новыя прынцыпы ў будове вялікай энергетыкі, вядуцца работы па стварэнню рэактараў на хуткіх нейтронах. Гэта заўтрашні дзень атамнай энергетыкі, і наблізіць яго дапамагаюць кантакты паміж польскімі і беларускімі фізікамі.

На аснове дагавору з Венгерскай акадэміяй навук праводзіцца работа ў галіне даследавання люмінесцэнцыі і генерацыі раствораў складаных арганічных малекул, стварэння новых тыпаў лазераў з частотой выпраменьвання, якая перабудоўваецца.

Аб ўзаемавыгадзе такога роду доўгатэрміновых кантактаў можна гаварыць многа. Але абмяжумся адным прыкладам, што выходзіць за межы вузканакіраваных сувязей нашай акадэміі з навуковымі ўстановамі любой з сацыялістычных краін.

Гутарка ідзе аб стварэнні спецыялістамі электроннай тэхнікі і матэматыкі шасці краін — удзельніц Савета Эканамічнай Узаемадапамогі (СССР, ГДР, Польшчы, Чэхаславакіі, Венгрыі, Балгарыі) адзінай сістэмы ЭВМ (ЕС ЭВМ) трэцяга пакалення.

У 1970 годзе было аформлена рашэнне аб гэтай рабоце, створаны міжрадавая камісія і яе рабочы орган — Савет галоўных канструктараў. ЕС ЭВМ — гэта цэлы комплекс вылічальных машын на інтэгральных схемах, прызначаных для вырашэння многіх навукова-тэхнічных, эканамічных пытанняў кіраўніцтва. У сістэму ўваходзяць сем машын з універсальным матэматычным забеспячэннем рознага хуткадзеяння — ад 10 тысяч аперацый у секунду (Венгрыя) да некалькіх мільёнаў аперацый у секунду (СССР).

Узаемакарысныя кантакты з многімі вядомымі цэнтрамі навуковай думкі Захаду пачаліся ў сярэдзіне мінулага дзесяцігоддзя. Гэтаму ў немалой ступені садзейнічала змякчэнне міжнароднага палітычнага клімату, якое намецілася ў той час.

Узорам міжнароднага навуковага супрацоўніцтва, бадай, без перабольшання можна лічыць саюз беларускіх і французскіх цеплафізікаў.

Работы вучоных Інстытута цепла- і масаабмену Акадэміі навук БССР сканцэнтраваны на самых сучасных напрамках тэорыі пераносу цяпла і масы і добра вядомы суветнай навучы. Тут, напрыклад, замест звычайных шкляных лінз ствараюцца газавыя, якія могуць быць выкарыстаны для лазернай сувязі. У будучым немаля перспектывы абяцае і распрацоўка новых пераўтваральнікаў цеплавой энергіі ў механічную і электрычную, а таксама даследаванні па вырашэнні праблемы цеплавой аховы матэрыялаў у высокіх тэмпературных рэжымах. Дырэктару інстытута акадэміку Аляксею Лы

[Заканчэнне на 2-й стар.]

Інстытут матэматыкі АН БССР і Матэматычны цэнтр у Сафіі наладзілі паміж сабой цесныя дзелавыя сувязі. У адпаведнасці з дагаворам паміж Балгарскай і Беларускай акадэміямі навук калегі з братніх краін працуюць над стварэннем адзінай сістэмы электронна-вылічальных машын [ЕС ЭВМ]. Першым практычным вынікам супрацоўніцтва з'яўляецца ЕС-1020.

Узор гэтага універсальнага камп'ютэра будзе дэманстравана сёлета ў беларускім раздзеле савецкай гандлёва-прамысловай выстаўкі ў Дзюсельдорфе.

Інтэрэсы работы патрабуюць і абмену тэхнічнай дакументацыяй, і ўзаемных візітаў. Матэматык Цвятанка МІНЦАВА другі раз прыехала ў Мінск. А праграміст Валерый ІВАНОУ нейкі час працаваў у Сафіі. Калегі зноў сустрэліся ў Інстытуце матэматыкі АН БССР, дзе і быў зроблены гэты здымак.

нататкі каментатара РАМАНТЫКА І ДЗЕЛАВІТАСЦЬ

Словы, вылесеныя ў заглавак, здаюцца неспалучальнымі. Але менавіта гэтымі паняццямі можна вызначыць галоўны змест двухдзённай работы XXV з'езда Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі Беларусі.

...Як эстафету трывожнага юнацтва, вечнага пошуку і барацьбы ўрачыста ўносяць у залу сцягі камсамолі рэспублікі. Замяраюць ля іх маладыя воіны. І бясшумная, праз пэўны час, змена ганаровай варты нібы стварае чаканны рытм з'езда.

І 200 тысяч камсамольцаў у нашай рэспубліцы, 720 з іх — працаўнікі заводу і фабрык, калгасных палёў і ферм, студэнты і школьнікі — прыехалі ў Мінск паўнамоцнымі прадстаўнікамі сваіх пярвічных, раённых і абласных арганізацый.

— Кожны з нас, атрымліваючы пасведчанне дэлегата, у думках рабіў своеасаблівы справаздачны даклад перад камсамолам, перад партыяй, перад сваім сумленнем, — сказаў, выступаючы ў спрэчках, паэт Генадзь Бураўкін. — Кожны яшчэ раз строга азірнуўся на апошнія чатыры гады жыцця, па-гаспадарску ўзважыў змены ў сваёй працоўнай біяграфіі і сваёй душы.

Традыцыя камсамольскіх з'ездаў быць баявым аглядам паўсядзённых спраў моладзі, калектыўным аналізатарам поспехаў і недахопаў ярка праявілася і ў справаздачным дакладзе, з якім выступіў першы сакратар ЦК ЛКСМБ Уладзімір Падрэз, і ў спрэчках.

Унушальныя лічбы зробленага. Больш як 120 тысяч маладых рабочых, амаль 1 600 камсамольска-маладзёжных калектываў на месяц раней тэрміну завяршылі планы мінулага года, і Беларуска-рэспубліканская камсамольская арганізацыя пята раз была ўзнагароджана пераходным Чырвоным сцягам ЦК ВЛКСМ за поспехі ў выкананні рашэнняў XXIV з'езда КПСС. У рэспубліцы ўкаранёна амаль 30 тысяч рацыяналізатарскіх прапаноў з эканамічным эфектам 28,3 мільёна рублёў. За тры гады дзевятай пяцігодкі ў нашай краіне на 50 працэнтаў павялічыўся аб'ём прамысловай вытворчасці. І значная доля гэтых здзяйсненняў — плён творчага энтузіязму моладзі Беларусі, што працуе на ўдэрных будоўлях, вырошчвае рэкордныя ўраджаі, робіць навуковыя адкрыцці. Ордэн Леніна, што з'явіўся на сцягу рэспубліканскай арганізацыі за час паміж з'ездамі, — высокая ацэнка працоўнага подзвігу юнакоў і дзяўчат.

Я слухаю даклад і ўяўляю волату, бо хто іншы можа выканаць такі аб'ём работы і вытрымаць такія тэмпы! А ў перапынку знаёмлюся з гэтымі «волатамі». Хударлявы сарамлівы дзесяцікласнік з Гродзеншчыны Жэня Пясецкі, удзельнік школьнай вытворчай брыгады, за работу летам у калгасе мае медаль «За працоўную адзнаку». Імклівая ў рухах і словах, мсдна апранутая ткачыха Аршанскага льнокамбіната Галіна Кобрусева — лаўрэат прэміі ВЛКСМ. Па росту прадукцыйнасці працы брыгада, у якой яна працуе, на год апырэджае план. Даяр Антон Мяцёлкін з Магілёўшчыны, адзіны тут кавалер ордэна «Кастрычніцкай Рэвалюцыі», адрозна пасля з'езда згуляе вяселле...

Камсамольцы сёння знешне мала падобны на легендарных Карчагіных і Матросавых, якія ў віхуры грамадзянскай і Айчынай войнаў сваім цэлам закрывалі амбразуры, з кіркай і лапатай па дзве змены працавалі на ўзвядзенні гігантаў першых пяцігодак, адкрывалі лікбезы, стваралі першыя камуны. Усеагульна адукацыя, матэрыяльны дабрабыт, навукова-тэхнічны прагрэс ставяць новыя задачы і планы. Нязменнымі застаюцца толькі глыбокая ідэйнасць членаў Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі, іх вернасць рэвалюцыйным, баявым і працоўным традыцыям старэйшых пакаленняў, самаадданасць у будаўніцтве новага грамадства.

Энтузіязм, рамантыка працоўных будняў, няўрымлівасць моладзі падмацоўваюцца сёння эканамічным разлікам, ведамі, тэхнічнай творчасцю.

— Гутарка ідзе пра ўменне працаваць грамадна, глыбока разбірацца ў гаспадарчых пытаннях будаўніцтва, а значыць пастаянна адчуваць сваю асабістую адказнасць за выкананне планаў, — так вызначыў галоўнае ў сваёй рабоце брыгадзір з Мазырскага нафтапрацоўчага заводу Аляксандр Фралоў.

Выступленні большасці дэлегатаў былі далёкія ад сухіх справаздач. Яны паходзілі на эмацыянальныя, усхваляваныя споведзі перад аднадумцамі. З трыбуны гучалі палыміяныя заклікі, шчырыя прызнанні, роздум над сваім месцам у жыцці, разважанні і мары, прапановы і крытычныя заувагі.

Пытанні вучобы і творчасці, праблемы выхавання і клопаты аб падростаючай змене, спорт і адпачынак — цяжка знайсці той бок жыцця моладзі, пра які не вялася б гаворка з высокай трыбуны з'езда.

А ў перапынках у фазе радасна сустракаліся старыя сябры, завязвалі новыя знаёмствы, кружыліся ў вальсе пары, гучалі песні. Адна з песень найбольш часта ўспыхвала і ў зале, перад пачаткам чарговага паседжання. І гучала яна як клятва камсамольцаў 70-х гадоў:

Не расстануся з камсомолом —
Буду вечно молодым.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

Гэты новы вышынны будынак на вуліцы Якуба Коласа адрозна прыцягнуў да сябе ўвагу мінчан. У ім размясціўся інтэрнат Мінскага радыётэхнічнага інстытута. У корпусе на 900 месца ёсць сталовая, зала для студэнцкіх пасяджэнняў, бібліятэка, чытальні. Прадугледжана адкрыццё бытавых майстэрняў для студэнтаў. Пакоі разлічаны на двух жыхароў. Аўтары праекта — архітэктары інстытута «Мінскпраект» Аляксандр БЕРАЗОУСКІ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ і Лілія ЛАРЧАНКА.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

НА АРБІЦЕ «МЕТЭОР»

5 сакавіка 1974 года ў Савецкім Саюзе ажыццёўлен запуст метэаралагічнага спадарожніка Зямлі «Метэор». Асноўная задача спадарожніка — атрыманне інфармацыі, неабходнай для выкарыстання ў аператыўнай службе надвор'я.

На борце спадарожніка ўстаноўлена метэаралагічная апаратура, якая забяспечвае атрыманне адбіткаў воблачнасці, снежнага покрыва на асветленых і ценявых баках зямнога шара, атрыманне даных аб адбіваемай і вылучаемай Зямлёй і атмасферай цеплавой энергіі.

Устаноўленая на спадарожніку апаратура працуе нармальна.

СЕРВІС

ДЛЯ АЎТАМАТАРАЎ

Толькі летась Барысаўскі аўтамагазін прадаў пакупнікам 500 легкавых аўтамабіляў разнастайных марак. Іх набылі рабочыя і служачыя прадпрыемстваў і ўстаноў Барысава, Жодзіна, Салігорска, Маладзечна і іншых гарадоў. Сёлета ў Барысаве пачынаецца будаўніцтва станцыі тэхнічнага абслугоўвання легкавых аўтамабіляў, заправачнай станцыі і гасцініцы для вадзіцеляў.

НАВАСЕЛЛЕ ІНСТЫТУТА

Новы вышынны корпус прыняў ад будаўнікоў Гомельскі інстытут механікі металапалімерных сістэм Акадэміі навук БССР. У ім размесціцца асноўныя лабараторыі, аснашчаныя самым сучасным навуковым абсталяваннем.

З уводам новага корпуса ствараюцца спрыяльныя ўмовы для расшырэння даследаванняў у галіне фізікі і механікі металапалімерных сістэм. Толькі летась на прадпрыемствах краіны ад укаранення ў вытворчасць навуковых распрацовак інстытута атрыман 1 мільён 207 тысяч рублёў эканоміі. Новыя матэрыялы і канструкцыі паспяхова прайшлі даследава-прамысловую праверку і ўкаранены на Мінскім трактарным, Гомельскім заводзе пусковых рухавікоў, Салігорскім заводзе шугунага валакна і іншых прадпрыемствах. Яны дапамаглі павысіць надзейнасць і даўгавечнасць машын, сэканоміць шмат металу, электраэнергіі, зменшыць вытворчыя расходы.

УЗНАГАРОДА АРХІТЭКТАРАМ

Першае месца ў спаборніцтве паміж практычнымі ўстановамі краіны прысу-

джана калектыву інстытута «Белдзяржпраект». Яму ўручан Чырвоны сцяг Дзяржбуда СССР і прэзідыума ЦК прафсаюза рабочых будаўніцтва і прамысловасці будматэрыялаў.

Работы архітэктараў інстытута вядомыя ў многіх гарадах рэспублікі. Але яшчэ больш цікавых праектаў рыхтуецца да ажыццяўлення. У будучым годзе ў парку ля Камсамольскага возера пачнецца ўзвядзенне рэспубліканскага Палаца піянераў. У раёне Дзяржынскай шашы размесціцца комплекс медыцынскага інстытута. Каля Сцяпанкі вырасце гарадок Акадэміі навук БССР, на Паркавай магістралі — комплекс адміністрацыйных будынкаў, шырокафарматны кінатэатр з заламі на 1150 і 200 месца.

ЗІМОВЫ АГАРОД ВІЦЕБСКА

Будаўніцтва буйнога парнікова-цяпличнага камбіната пачалося ў прыгарадным саўгасе «Рудакова». На трох гектарах размесціцца цяпліца з аўтаматычным рэгуляваннем мікраклімату. 10 гектараў зоймуць веснавыя цяпліцы пад плёнкай. Будучы абсталяваны кацельняй, блок бялагічнай ачысткі і іншыя збудаванні.

З уводам камбіната гаспадарка зможа пастаўляць насельніцтву Віцебска гародніну круглы год.

ПАДАРОЖНІЧАЕ ВЫСТУКА

Студэнты і выкладчыкі мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педагогічнага інстытута арганізавалі перасоўную выстаўку, прысвечаную 1000-годдзю горада і 30-годдзю вызвалення яго ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У экспазіцыі звыш 40 акварэлей, эстампаў, графічных і жывапісных работ студэнтаў.

Браты Рэўтовічы вось ужо 15 год працуюць машыністамі-экскаватаршчыкамі ў грэсце «Салігорскводбуд». Зусім нядаўна браты пабудавалі сабе дамы, а цяпер набылі тры аўтамабілі «Жыгулі». НА ЗДЫМКУ: браты РЭЎТОВІЧЫ.

Фота П. НАВАТАРАВА.

САДРУЖНАСЦЬ ВУЧОНЫХ—ПАСКАРАЛЬНІК ПРАГРЭСУ

[Заканчэнне.]

Пачатак на 1-й стар.]
каву нядаўна быў уручан Залаты медаль Французскага інстытута паліва і энергіі.

Ужо даўно ўстаноўлены цесныя кантакты інстытута з лабараторыяй тэрмааэрадынамікі ў горадзе Мендоне пад Парыжам, якая была пабудавана пад асабістым назіраннем генерала дэ Голя. Акрамя гэтай вядомай лабараторыі, Інстытут цепла- і масаабмену падтрымлівае сувязі з Цэнтрам ядзерных даследаванняў у Грэноблі, лабараторыяй механікі вадкасці Парыжскага ўніверсітэта і іншымі.

Інстытут імкнецца яшчэ больш пашырыць кола свайго ўзаемадзеяння з буйнейшымі сусветнымі навуковымі цэнтра-

мі. Намячаюцца сумесныя даследаванні цеплафізічных уласцівасцей матэрыялаў з універсітэтам штата Нью-Йорк у Стоні Брук, а таксама з Ілінойскім універсітэтам у Чыкага. У лабараторыях інстытута працуюць шматлікія замежныя вучоныя.

Вялікае значэнне для патрэб фармацэўтычнай і іншых галін прамысловасці мае супрацоўніцтва Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі Акадэміі навук БССР і Дэпартаменту неарганічнай хіміі Каралеўскага тэхналагічнага інстытута ў Стэкгольме. Беларускі спецыяліст у галіне іянітаў прафесар Уладзімір Салдатаў працаваў у Швецыі каля года сумесна з прафесарам Эрыкам Хегфельдам, які ў сваю чаргу наведваў Інстытут агульнай і неаргані-

най хіміі ў Мінску. Паміж інстытутамі наладжан пастаянны абмен інфармацыяй, праводзяцца ўзаемныя кансультацыі і абмен супрацоўнікамі.

Нямала вядомых вучоных наведвалі навуковыя інстытуты Беларусі і змаглі азнаёміцца з іх работай, абмяняцца навуковай інфармацыяй. За апошнія два гады на базе нашых інстытутаў было праведзена 10 буйных міжнародных форумаў тыпу канферэнцый, сімпозіумаў, нарад, у рабоце якіх прыняло ўдзел каля 400 зарубежных вучоных. І толькі за адзін мінулы год звыш ста нашых супрацоўнікаў выязджалі за граніцу для ўдзелу ў рабоце 34 міжнародных кангрэсаў і канферэнцый, а таксама для стажыроўкі і азнаямлення з

асобнымі навуковымі пытаннямі. Многія беларускія вучоныя ўдзельнічаюць у канферэнцыях, якія праводзяць ААН, ЮНЕСКО, МАГАТЭ. Можна сустрэць беларусаў і ў розных кіруючых органах міжнародных арганізацый.

Новым этапам у развіцці нашага супрацоўніцтва з вучонымі іншых краін стала выкананне міжнародных навуковых кантрактаў і ўдзел у розных навуковых праграмах. Так, па кантракту паміж МАГАТЭ і Інстытутам ядзернай энергетыкі ў Мінску вядуцца распрацоўкі новых метадаў непарушальнага кантролю за ўтрыманнем урану ў цеплавядзяльных элементах на крытычных зборках. Інстытут фотабіялогіі сумесна з шэрагам іншых інстытутаў

удзельнічае ў Міжнароднай біялагічнай праграме.

...Беларускія вучоныя выдатна разумеюць, што поспех сённяшніх навуковых пошукаў залежыць ад таго, наколькі добра наладжан абмен ідэямі ў сістэме «Акадэмія навук рэспублікі — сусветная навука». Аналізуючы пазітыўны вопыт міжнародных сувязей рэспубліканскіх навуковых інстытутаў і лабараторый з зарубежнымі цэнтрамі навуковай думкі, мы мяркуем, што кантакты, якія мы адпавядаюць інтарэсам лепшага ўзаемадзеяння і інтарэсам прагрэсу навукі, могуць быць максімальна шырокімі і плённымі.

ЛЯСЫ НАШАЙ БЕЛАРУСІ

Сяргей МАЙСЕЕНКА, міністр лясной гаспадаркі БССР

чай аблясненне ўсіх бязлесных плошчаў не толькі ў дзяржаўным лясным фондзе, але і на землях калгасаў і саўгасаў — на няўжытках, схільных да эрозіі, з тым, каб значна павысіць прадуктыўнасць лясоў і ўзмацніць іх ахоўныя ўласцівасці.

Каля 20 працэнтаў цяперашніх лясоў у рэспубліцы створаныя рукамі беларускіх лесаводаў. Лясістасць павялічылася да 33,9 працэнта. Цяпер у дзяржаўных лясных гаспадарчых установах ажыццяўляюць 93 лягасы, 786 лясніцтваў.

Дырэктывамі XXIV з'езда КПСС па дзевятому пяцігадовому плану развіцця народнай гаспадаркі СССР прадугледжвалася павышэнне ўзроўню тэхнічнага аснашчэння і хімізацыі ў лясной гаспадарцы, больш поўнае выкарыстанне лясных рэсурсаў і зямель дзяржаўнага ляснога фонду, павышэнне прадуктыўнасці лясоў. Найбольшая ўвага звернута на лесааднаўленне. За тры гады дзевятай пяцігодкі лесааднаўленчыя работы выкананы на плошчы звыш 91 тысячы гектараў, у тым ліку летась — больш чым на 30 тысячах гектараў. Лесаводы дабіліся высокай прыжывальнасці лясных культур.

Нашы лесаводы вырошчваюць столькі высакакаснага пасадкавага матэрыялу, што яго хапае не толькі для сваіх патрэб, але і для суседніх рэспублік, асабліва Расійскай Федэрацыі. (Узаемна лесаводы Расіі дапамагаюць нам у тэхнічным аснашчэнні лягасаў). Насенне елкі і сасны мы экспартуем нават за межы краіны — у Швецыю, Венгрыю, Германскую Дэмакратычную Рэспубліку. Наладжваюцца кантакты з лесаводамі краін сацыялістычнай садружнасці.

Важнай для нашай рэспублікі з'яўляецца праблема асушэння і абляснення каля аднаго мільёна гектараў балот і забалочаных дрэзастаяў, якія знаходзяцца ў складзе дзяржаўнага ляснога фонду.

Улічваючы ўзроставы састаў лясоў, дзе пераважаюць маладнякі, лесаводам прыходзіць клапаціцца аб высечках догляду, аб'ёмы якіх з кожным годам узрастаюць. Так, напрыклад, у 1960 годзе высечкі догляду і санітарныя высечкі былі праведзены на плошчы 181 тысяча гектараў, а летась — на плошчы 283 тысячы гектараў. Пры гэтым было нарыхтавана 3,4 мільёна кубаметраў драўніны.

У рэспубліцы вялікая ўвага ўдзяляецца ахове лясоў. Органы лясной гаспадаркі прыводзяць лясныя масівы ў належны санітарны стан, узмацняюць ахову іх ад шкоднаў, хвароб, ад пажараў. У гэтай справе шырокі ўдзел прымае грамадскасць.

Для далейшага развіцця лясной гаспадаркі асабліва важнае значэнне маюць механізацыя і паскарэнне тэхнічнага прагрэсу. Штогадовае павелічэнне капіталаўкладанняў у лясную гаспадарку паляпшае тэхнічную аснашчэнасць лягасаў, садзейнічае росту асноўных вытворчых фондаў.

Наяўнасць тэхнікі дала маг-

чымасць рэзка ўзняць узровень механізацыі асноўных відаў работ у лесе. У 1973 годзе, напрыклад, падрыхтоўка глебы пад лесакультуры была механізавана на 96,5 працэнта, нарыхтоўка драўніны на ўсіх відах высечак — на 93,5 працэнта, у тым ліку на высечках догляду ў маладняках — на 78,9 працэнта.

Галоўнай задачай дзевятай пяцігодкі з'яўляецца далейшае паляпшэнне дабрабыту савецкага народа. Мы, лесаводы, таксама імкнемся ўнесці свой уклад у вырашэнне гэтай задачы. Таму лягасы побач з асноўнай вытворчай дзейнасцю займаюцца перапрацоўкай драўніны, выпускам тавараў для насельніцтва і нарыхтоўкай прадукцыі пабочнага карыстання. Аб'ём прамысловай прадукцыі толькі за апошнія гады павялічыўся больш чым у тры разы. Летась рэалізавана яе на 37,5 мільёна рублёў, а да канца пяцігодкі гэта лічба павялічыцца да 40 мільёнаў рублёў. Будуюцца новыя і рэканструюцца старыя цэхі па механічнай апрацоўцы драўніны ў лягасах, удасканальваецца арганізацыя працы. Паляпшаюцца бытавыя ўмовы для працоўных.

Далейшае развіццё атрымлівае пчалярства. Рэзка павялічылася нарыхтоўка грывібоў, ягад, бярозавога соку і іншай прадукцыі, такой, як, скажам, хвойна-вітамінная мука для жывёлагадоўчых ферм. У 1973 годзе калгасам, саўгасам і камбінормавай прамысловасці было пастаўлена каля 25 тысяч тон такой мукі.

Рашаючая роля ў рацыянальным вядзенні лясной гаспадаркі належыць інжынерна-тэхнічным і рабочым кадрам. Свае сілы, веды, вопыт, умненне яны скіроўваюць на захаванне, прымножэнне лясных багаццяў. Укамплектаванасць кадрамі ў нас добрая. У сістэме лясной гаспадаркі Беларусі працуе 1360 спецыялістаў з вышэйшай і 2460 з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. Акрамя таго, завочна вучыцца ў інстытутах і тэхнікумах 700 работнікаў вытворчасці.

Цяпер спецыялістаў для лясной гаспадаркі рыхтуюць у асноўным лесагаспадарчыя факультэты Беларускага тэхналагічнага інстытута ў Мінску і Палацкі лясны тэхнікум. Гэтыя навучальныя ўстановы штогод выпускаюць больш як 200 інжынераў і тэхнікаў. Ёсць у рэспубліцы таксама і навукава-даследчы інстытут лясной гаспадаркі. Намаганні лясных навукова-даследчых устаноў Беларусі, якія працуюць у цесным кантакце з вытворчасцю, сканцэнтраваны на праблеме павышэння прадуктыўнасці лясных насаджэнняў, скарачэнні тэрмінаў вырошчвання драўніны, эфектыўнага выкарыстання асушаных плошчаў.

Праца лесаводаў Беларусі высока ацэнена Савецкім урадам. 317 работнікаў лясной гаспадаркі рэспублікі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі за дасягнутыя поспехі ў выкананні планаў сёмай і восьмай пяцігодак.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР устаноўлена ганаровае званне «Заслужаны лесавод Беларускай ССР». Гэта званне прысвоена 26 работнікам лясной гаспадаркі і навукі.

Лесаводы Беларусі накіроўваюць свае намаганні на выкананне далейшых задач па рацыянальнаму выкарыстанню, зберажэнню і прымножэнню лясоў — нацыянальнага багацця нашай рэспублікі.

КОЖНАМУ навічку, што ўпершыню прыходзіць на Мінскі станкабудаўнічы завод імя Кастрычніцкай рэвалюцыі, для азнаямлення адразу ж даюць кніжачку калектыўнага дагавору. На прадпрыемстве лічаць, што ўсе павінны ведаць, чым жыве калектыў, якія ў яго планы на бліжэйшы год, што гарантуе дырэкцыя і што патрабуецца ад рабочых.

Іншы раз госці з капіталістычных краін, наведваючы савецкія прадпрыемствы, пытаюцца: навошта заключаюцца ў вас калектыўныя дагаворы, ці не ёсць гэта адлюстраванне нейкіх супярэчнасцей, якія, магчыма, узнікаюць паміж рабочымі і адміністрацыяй? На гэтае пытанне адказвае намеснік старшыні заводскага камітэта прафсаюзаў Міхаіл ВАРДОМСКІ.

— Прынцыповай супярэчнасці быць не можа. Адміністрацыя, як і рабочыя, у роўнай ступені зацікаўлена ў паспяховай дзейнасці прадпрыемства, своечасовым і якасным выпуску прадукцыі. Калі будзе выканана вытворчая праграма, прадпрыемства атрымае прыбытак. Ва ўмовах сацыялістычнай сістэмы гаспадарання гэта абавязкова прывядзе да павышэння зароботнай платы, будуць пабудаваны новыя кватэры, дзіцячыя сады і яслі. Такім чынам, калектыўны дагавор адлюстроўвае не супярэчнасці, а агульны імкненні дырэкцыі і рабочых, больш дакладна вызначае задачы, якія стаяць перад кожным з іх.

ЗАЎКОМ ЗАКЛЮЧАЕ ДАГАВОР

У ПРАФСАЮЗНЫХ АРГАНІЗАЦЫЯХ РЭСПУБЛІКІ З ПАЧАТКУ ГОДА ІДЗЕ ПАДВЯДЗЕННЕ ВЫНІКАУ ВЫКАНАННЯ КАЛЕКТЫЎНЫХ ДАГАВОРАУ ЗА МІНУЛЫ, 1973 ГОД І ЗАКЛЮЧЭННЕ ДАГАВОРАУ НА 1974 ГОД. ТАКІЯ ДАГАВОРЫ ЗАКЛЮЧАЮЦА ЯК ДВУХБАКОВЫЯ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЫ ПАМІЖ ДЫРЭКЦЫЯЙ, З АДНАГО БОКУ, І КАЛЕКТЫВАМ РАБОЧЫХ І СЛУЖАЧЫХ, З ДРУГОГА.

...У дагаворы станкабудаўнічага завода на 1973 год было запісана, што адміністрацыя будзе працягваць удасканальванне вытворчасці за кошт паскарэння тэхнічнага прагрэсу. Зараз, падводзячы вынікі, прафсаюзна камітэт, у састаў якога ўваходзіць прадстаўнікі ўсіх цэхаў, канстатуе, што ў мінулым годзе амаль закончылася поўная рэканструкцыя прадпрыемства. Толькі летась у строй увайшлі новыя зборачны і тэрмічны цэхі, два аддзяленні механічнага цэха, устарэлае абсталяванне заменена на станкі з праграмным кіраваннем.

У адным з пунктаў дагавору адміністрацыя абавязвалася навучыць новым прафесіям і павысіць кваліфікацыю 755 чалавек. Практычна колькасць падрыхтаваных рабочых значна вышэйшая. Акрамя таго, на заводзе арганізавана пастаянна-дзеючая школа па авалодванні тэхніка-эканамічнымі ведамі. Выкананы таксама ўсе мерапрыемствы па паляпшэнню ўмоў працы, прадугледжаныя леташнім дагаворам.

Але калектыўны дагавор закранае не толькі пытанні вытворчасці. Адзін з асноўных яго раздзелаў прысвячаецца паляпшэнню жыллёва-бытавых умоў і культурнага абслугоўвання працоўных і членаў іх сямей. Тут таксама выканана ўсё, што планавалася. Значная сума выдаткавана на будаўніцтва жылля. Паколькі асноўная частка рабочых і служачых ужо мае добраўпарадкаваныя кватэры, завод цяпер не будзе дама, а пералічвае сродкі раённаму Савету дэпутатаў працоўных, які выдзяляе потым прадпрыемству патрэбную колькасць кватэр. Летась такім чынам справілі на населле 35 сем'яў. Такую жыллёвую палітыку рабочыя падтрымалі ў сваіх выступленнях на сходах, што праведзены пры абмеркаванні калектыўнага дагавору на 1974 год.

Вялікую ўвагу прафсаюз і дырэкцыя завода ўдзяляюць адпачынку. Чвэрць рабочых і служачых штогод прыводзяць свой водпуск у лепшых здраўніцах краіны, дамах адпачынку, на турысцкіх базах. Значную частку кошту гэтых пуцёвак аплачваюць адміністрацыя і прафсаюз.

Асобнае месца ў калектыўным дагаворы займае паляпшэнне ўмоў працы і быту жанчын-работніц. Усе дзеці дашкольнага ўзросту наведваюць дзіцячыя сады, яслі, ёсць загарадная дача і піянерскі лагер на беразе Мінскага мора. На заводзе працуе стол заказаў «Сервіс», дзе жанчыны раніцай робяць заяўкі на неабходныя ім прадукты і тавары, а пасля змены атрымліваюць іх. Гэта эканоміць іх вольны час і дае магчымасць больш увагі ўдзяляць вучобе ў вячэрніх тэхнікумах і інстытутах, часцей наведваць кіно, тэатры, займацца спортам...

Пры заводскім камітэце прафсаюза сярод шматлікіх яго камісій ёсць і камісія па кантролю за выкананнем калектыўнага дагавору. Яна рэгулярна заслухоўвае справаздачы адміністрацыі і дырэктара. У заўкоме мне расказалі, што не было яшчэ выпадку, каб які-небудзь пункт з калектыўнага дагавору заставаўся нявыкананым.

К. КУДЗІНАВА.

За апошні час у раёне новабудоўлі непадалёк ад вуліцы Каліноўскага справілі на населле сотні мінчан. На чарзе яшчэ сотні нааселляў. НА ЗДЫМКУ: мантажніца Зінаіда МІХНАВЕЦ працуе ў брыгадзе, якая ўзводзіць новыя дамы са зборных блок-пакояў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

КамАЗ—взгляд из-за океана

В Нью-Йорке выходит из печати книга, посвященная КамАЗу. Ее подготовил коллектив авторов из «Чейз Уорлд информейшн корпорейшн» (ЧУИК) — дочерней компании одного из ведущих американских банков «Чейз Манхэттен». Предисловие предвосхищает могущий возникнуть у читателя вопрос: «Почему это вдруг ЧУИК решила посвятить КамАЗу данную монографию?»

Прежде всего потому, что человека из делового мира, на которого и рассчитана книга, не могут не поразили масштабы: по производству КамАЗ превзойдет все американские заводы тяжелых грузовиков, вместе взятые.

КамАЗ, разъясняется далее в книге, не только важнейшая стройка пятилетки, но одно-

временно и первая большая стройка «эпохи после холодной войны», стройка с участием иностранных фирм.

В книге отмечается, что в соответствии с Директивами XXIV съезда КПСС перед создателями КамАЗа была поставлена задача идти в ногу с авангардными достижениями техники и использовать все мировые новшества. Для КамАЗа будет закуплено машин и оборудования на крупные суммы. Заключены контракты на сумму 260 миллионов долларов, которые предусматривают поставки оборудования непосредственно из США.

Авторы подчеркивают разумность и выгодность советско-американского сотрудничества для обеих сторон. «КамАЗ, — пишут авторы, —

начинает оказывать заметное влияние на экономическую жизнь Соединенных Штатов».

В книге оцениваются перспективы развития советского автотранспорта: выгоды американо-советского экономического сотрудничества; в ней приводятся документы и тексты примерных контрактов, диаграммы и схемы. В ней есть также рисунки и фотографии, рассказывающие о красоте прославленных еще Шишкиным мест, где строится завод-гигант.

Появление в Соединенных Штатах книги о КамАЗе — само по себе хорошей показатель серьезной заинтересованности американских деловых кругов в сотрудничестве с нашей страной.

Гэты светлы прыгожы будынак—адзін з новых карпусоў дома адпачынку «Орша». Штогод у ім праводзяць водпуск сотні працоўных з розных куткоў краіны. Шматлікія запісы, якія пакідаюць яны ў кнізе водгукў, сведчаць аб тым, што ў «Оршы» створаны ўсе ўмовы для добрага адпачынку.

Фота М. ХУТАРЭЦКАГА.

Я, НИЖЭПАДПІСАНЫ, аўтар адмысловага праекта помніка беларускім нацыяналістычным «змагарам-героям», апублікаванага для ўсеагульнага абмеркавання ў «Голас Радзімы», нумар 11 за мінулы год, лічу неабходным заявіць, што пры распрацоўцы праекта дапусціў адну істотную памылку. Маючы на ўвазе, што помнік будзе загананы ў амерыканскую зямлю ўдарамі абуха, я прадугледзеў да драбніцы ўсе мемарыяльныя дэталі, аднак не сказаў нічога аб могілках. Не вызначыў, як архітэктар, дзе паставіць помнік, як прывязаць яго да ландшафту, як узгодніць месцапалажэнне манумента з крутымі ўзгоркамі ідэйна-палітычнага грунту. Каюся, спадары! Прымаю грэх на сваю душу! Прызнаю, што нельга адрываць праект ад глебы, на якой помнік будзе стаяць.

Наогул, будзе ён там стаяць ці не — пакуль што бабка надвае варажыла. Упэўненасці няма ні ў мяне, ні ў саміх заказчыкаў помніка. Бо ў час публікацыі майго праекта на помнік было сабрана 2 026 долараў, а за леташні год дабавілася ўсяго 225. Катастрафічна мала! Калі верыць Станкевічу, дык прычына недабору ў тым, што «некаторыя з нашых суродзічаў-эмігрантаў недаацэньваюць значэнне будовы помніка, а бальшавікі з Менску ў сваіх фельетонах бадзёра памагаюць граць у адну дудку, каб зняважыць або яго будову звесці да нуля». Наконт суродзічаў абсалютна згодзен — недаацэнка ёсць, «свядомыя» беларусы не надта расквашэляваюцца, а «маласвядомыя» дык наогул ні цэнта не ахвяруюць на стылізаваную асіну. Але гэта ўжо справа Іхня... Што ж датычыць таго, быццам я хачу «будову звесці да нуля», то, даруйце, я пратэстую! Зрабі людзям дабро... Да якога нуля?! Нуль—гэта ж голая, як Станкевічова лысына, магіла. А я шчыра жадаю, каб праект увабодзіўся ў бронзу, што будзе фанабрыста ззяць сярод сціпрых крыжоў.

І ўсё-такі, не зважаючы на незаслужаны і крыўдны папрок, я задаволены, бо мой праект у прычыне прыняты. На яго аснове д-р Ст. Станкевіч намалюваў рысунак і «дзеля грамадскага зацікаўлення» апублікаваў у 196-м нумары свайго «Беларуса». Глянучы на рысунак, я з прыемным аўтарскім хваляваннем адзначыў: ідэю праекта ўцямілі! Помнік павінен быць тонкі і высокі, ніжэй яго канец завостраны—так, як і я прапанаваў. Адна толькі хіба—завостраны і верхні канец. Навошта? Як па ім абухом гэпаць? Так што падумайце, спадары. І не слухайце Язэпа Сажыча—ён, як «гэнэрал», больш разбіраецца ў засяленні магіл, чым у іх афармленні.

Такія мае аўтарскія заўвагі да дыскусіі вакол праекта. Вядзецца, аднак, яшчэ адна, прычым вельмі вострая, дыскусія вакол могілак, на якіх Станкевіч мяркуе мураваць манумент. І я, як аўтар вядомага грамадскага праекта, не магу не сказаць сваё аўтарытэтнае слова. Можна, нават мне ўдасца вывесці тую дыскусію з магільнага тупіка.

Палітычныя нябожчыкі, свечасова рыхтуючыся да фізічнай смерці, аблюбоваці могілкі ў Іст-Брансвіку, штат Нью-Джэрсі. Неблагое, увогуле, месца: і блізка — не прыдзецца цягнуцца за далёкі свет, і царкоўка там сякая-такая стаіць, і месца высокае — вада пасля дажджу пад спіны не падцякае. Так што я цалкам згодзен са Станкевічам, каб помнік стаяў менавіта там. Адна толькі

недарэчнасць—нябожчыкі ўчынілі бойку і тузаніну на могілках.

Каб разабрацца ў сутнасці гэтага Іст-Брансвіцкага «Уотэргейта» і зрабіць канкрэтныя вывады, перадаю ў скарачаным выглядзе змест надмагільнай дуэлі.

СТАНКЕВІЧ. «Надсылайце далейшыя шчодрыя ахвяры на распачатую мэту!».

ФЕЛЬЕТОН

МЯРЛЯК. «Не дам ні цэнта, бо гэта прынясе групай кучцы Станкевіча матэрыяльную карысць».

СТАНКЕВІЧ. Дальбог не ўкраду — сыпце грошы.

МЯРЛЯК. «Гэта месца не адпаведнае, а нават зневажаючае тых, каму помнік ставіцца».

СТАНКЕВІЧ. Як не адпаведнае?!

МЯРЛЯК. А так! «Могільнік не ёсць ні беларускім, ні нацыянальным, бо там не дазваляюць хаваць сведамых і заслужаных беларускіх патрыётаў».

СТАНКЕВІЧ. Брэшаш! Ты мне факты падавай!
МЯРЛЯК. На, вазьмі! «Калі спадарыня Юрцэвіч звярнулася да царкоўнае рады ў Нью-Брансвік, якая адмініструе могілнікам, каб дазволілі пахаваць святой памяці спадара Васіля Юрцэвіча, то яму адмовілі месца».

СТАНКЕВІЧ. Ён грошай за магільную зямлю не плаціў...

МЯРЛЯК. А, зладзюгі! «Ён жа быў адным з ініцыятараў куплі зямлі. Глядзіце, людзі добрыя, на залучаную копію паквітавання».

СТАНКЕВІЧ. Памыліліся. Адзін толькі выпадак...

МЯРЛЯК. «Гэта не першы выпадак, вы ўжо раней выкарыстоўвалі сваю адміністрацыйную ўладу над могілнікам як аружка помсты супраць тых беларусаў, якія не падзяляюць вашых поглядаў. Вы забараняеце памаліцца са святаром над магіламі, нават фізічна заступалі ўваход на могілнік...».

СТАНКЕВІЧ. Мы па-хрысціянску...

МЯРЛЯК. Вы?! «Вы людзі нізка амаральныя, нехрысціянскія, ядавітыя, помсцільвыя, неталерантныя!»

Словам, як пяю у верхынку той Хмара, Кастусь Стасю даў пад нос, Стась яго за лоб патрос. Тут ужо, спадарыкі, барацьба не на жыццё, а літаральна на смерць, калі апошнім «аружкам помсты» становяцца цесныя і няўтульныя амерыканскія магілы. Гэткага на нашым грэшным сведе яшчэ не было чуваць.

Кожнаму зразумела, што пры такім страшэнна складаным становішчы над праектам помніка чорнай хмарай нависла пагроза. Долары могуць пайсці на ўнутрыпартыйнае змаганне, на лячэнне ран і сінякоў. А манументальную задуму трэба ажыццявіць пазарэз. Інакш навошта я пацеў над праектам? Навошта Станкевіч маляваў рысунак, аб'яўляў конкурс, склікаў нарады, пасылаў Акулу ў Францыю па мемарыяльна-магільных справах? Нельга ўхіліцца ад адказу на гэтыя балючыя пытанні.

З другога боку, як мне, аўтару праекта, паводзіць сябе ў падобнай сітуацыі? Аб'явіць нейтралітэт? Было б няёмка, казалі б: запікаўленая асоба, а схваўся ў кусты. Кінуцца на барыкады? Архітэктару там не месца. І ўсё-такі я, пасля пакутлівага роздуму і доўгіх ваганняў, хачу асцярожна схіліцца да больш справядлівай пазіцыі Кастуса Мерляка. Праўда, з адной агаворкай.

Кастусь піша: «Шматлікае беларускае грамадства і я асабіста лічу, што могілнік у Іст-Брансвіку не ёсць адпаведнае месца на пастаўленне помніка па беларускіх змагарам-героях». Паўна ж, месца там запаскуджана паліцэйска-нацыяналістычным ашмоццем, але дзе, скажыце на міласць, можа быць лепшае? Якія самі, такія і сані. Помнік трэба ставіць там!

Адмаўляцца ад праекта не варта, а, як дыпламатычна піша Мярляк, «адлажыць на неакрэслены час будову помніка», пакуль не скончыцца дуэль над магіламі. І вось калі варожыя бакі будуць ушчэнт абяскоўлены, калі бургамістры, экс-паліцаі, папы, станкевічы, хмары, віры, віцбічы і ўсе астатнія нябожчыкі выдыхнуцца, тады неабходна спрэчную тэрыторыю могілніка раздзяліць на такую колькасць суверэнных сектараў, колькі існуе варожых групак. Помнік сектарамі пакінуць нейтральныя палосы, папёрскаўшы іх свяцонай вадой. А на скрыжаванні тых палос паставіць выкананы па майму праекту помнік. І хаваць нябожчыкаў так: Станкевіча — злева, Хмару — справа, Астроўскага — тут, Акулу — там, аднаго—туды, другога—сюды, крый божа, не параблытаўшы месцы, бо і пасля фізічнай смерці яны кінуцца дубасіць адзін аднаго. Нейтральныя ж палосы шкідлеты не пераадолеюць аніякі. І будзе хораша і зручна.

І ўсталюецца, спадарыні мае, на могілках вечны мір для ўсіх, як кажа Мярляк, «без розніцы партыйнай прыналежнасці або веравызнання», і будзе красавацца мой помнік, і месца цяперашняй бойкі парасце пырыкам забыцця. А пакуль што...

Абсалютна згаджаюся з заключнымі словамі палемічнага артыкула Мерляка. Разгарачыўшыся на дуэлі і маючы на ўвазе нацыяналістычную хэўру, ён як след не падумаў і сказаў:

«Пакуль што можам толькі пажадаць, каб добрымі і шчырымі беларусам не хапіла месца на могілніку Іст-Брансвік».

Пад чым і падпісваюся:

Уладзімір БЯГУН.

Лясны ручай.

Фотаэцюд П. ЧЫРКОВА.

ПРОДАВШИЙСЯ И ПРОСТАК

[Продолжение. Начало в №№ 8, 9]

ПРИСЛУЖНИК КАПИТАЛА

Великая Октябрьская социалистическая революция неизменно находится в фокусе исследований западных историков, а для «советологов» эта тема — дело всей жизни. Громадный интерес к тому, что случилось в России в 1917 году, порожден не соображениями любознательности, а практическими задачами.

Американский профессор Д. Биллингтон достаточно внятно объяснил причину жгучего интереса к Великому Октябрю буржуазном Западе. «Если для мыслителя XIX столетия, — писал он, — главной задачей было определить свое отношение к Французской революции, то для современного человека центральная задача состоит в оценке русской революции. Последняя задача стала еще более решающей, потому что ныне почти миллиард людей на земном шаре заявляет, что они наследники и защитники русской революции. Силы, вызванные к жизни переворотом 1917 г., еще энергичнее и ошутимее дают себя знать, чем силы, порожденные Французской революцией 1789 г. и веком демократических революций»¹⁸.

В пятидесятую годовщину Великого Октября на Западе были подведены итоги исследования соответствующих проблем. Оценивая достигнутые результаты, один из ведущих западных советологов профессор У. Лакер в обзорной работе, рассчитанной на специалистов, «Судьба Революции. Интерпретации истории СССР» отметил: «Большинство (западных) историков теперь согласны, что царизм, каким он был в 1914 году, не мог долго просуществовать, шансы на мирную эволюцию были весьма сомнительны. Война и военные поражения ускорили падение самодержавия. Они также все согласны, что в результате безобразий старого режима накопилось крайнее напряжение, острая классовая ненависть всеобщее недовольство. Существовали все предпосылки для громадного взрыва. Однако остаются величайшие разногласия по поводу того, была ли случайной или неизбежной форма, в которой произошел этот взрыв. Русские эмигранты и, вероятно, большинство англо-американских исследователей традиционно подчеркивали элемент случайности. Политический эмпиризм, как отметил профессор Биллингтон, «подталкивает их к отклонению более глубоких объяснений, а собственные политические традиции неизбежно заставляют рассматривать внешние и конвульсивные изменения как отвлеченное отклонение в нормальном ходе дел человеческих»¹⁹.

Отвлекаясь от естественного для буржуазных идеологов стремления выдавать желаемое за действительное, т. е. делать акцент на «случайности», отметим, что никто, даже ярые антикоммунисты ныне не отрицают неизбежности революции в 1917 году в России. Таков общий вывод современной буржуазной историографии, к которому, конечно, пришли не без споров. Легко представить замешательство этих людей, когда нелегко ввести в смущение, когда диссиденты стали передавать за границы СССР пухлые «труды», пронизанные примитивными суждениями, давно-давно отвергнутыми буржуазными историками. Ценность их даже с позиций «советологов» равна нулю, ибо речь попросту идет о вздоре, который, если бы исходил от западного автора, никогда не нашел бы места на страницах печати.

В псковиле «Архипелаг Гулаг» все изложение ведется с точки зрения «дьявольской теории истории», а именно, революция — не итог развития России, а навязана стране силой. Для нее будто бы не было объективных предпосылок. Советская власть, дескать, пресекала некое развитие России. А именно?

Первая точка отсчета Солженицына, как следовало ожидать, восхваление того, что легло в основу программы прежде всего октябристской партии Гучкова, созданный после известного царского манифеста 17 октября 1905 г. «Кто из нас, — внушает Солженицын, — из школьной истории... не узнал и не зазубрил, что этот «провокационно-подлый манифест» был издательством над свободой, что царь распорядился: «мертвым — свободу, живых — под арест»? Но эпиграмма эта лжива. По манифесту разрешались все политические партии, созывалась Дума, и амнистия давалась честная и предельно широкая»²⁰.

Сочинитель определенно перерасходо-вал розовую краску, рисуя последствия царской уступки под напором масс. Известная в те годы журналистка, член ЦК партии кадетов А. Тыркова-Вильямс заметила об обстановке в России после 17 октября 1905 г.: «Старый строй не рухнул. Царь, двор, министерства, провинциальная администрация — все осталось на месте... Был издан избирательный закон для Государственной Думы. Среди всеобщего оцепенения и возбуждения его не оценили даже те, кто так страстно домогался народного представительства. Всего только Государственная Дума... когда все кричали, что установить новый строй может только Учредительное собрание»²¹.

Итак, Солженицын по своим взглядам принадлежит к самому правому крылу кадетов. Он проливает горькие слезы по поводу судьбы всех буржуазных партий после Великой Октябрьской социалистической революции. Хорошо известно, что в развернувшейся гражданской войне на карту было поставлено само существование величайшего в истории завоевания трудящихся — Советская власть. В огне войны сплывала сила внешняя и внутренняя контрреволюция. Среди бесчисленных открытых врагов и тайных заговорщиков были и кадеты. Естественно, на них обрушился меч революции, сражавшейся за свое существование. Мера, исторически оправданная и не вызывающая сомнений.

По Солженицыну, вооруженные заговорщики, члены различных белых «правительств» — мирные люди, которых без основания притесняла Советская власть. Как он сообщает: «Один из первых ударов диктатуры пришелся по кадетам (при царе — крайняя зараза революции, при власти пролетариата — крайняя зараза реакции). Второе совершенно верно, и за преступные дела ряд видных деятелей кадетской партии сел на скамью подсудимых среди 28 обвинявшихся по делу «Тактического центра» (процесс проходил в августе 1920 г. в Москве). Заговор был доказан, но учитывая, что гражданская война шла на убыль, суд ограничился заключением осужденных в концентрационный лагерь до ее конца. За что? — вопрошает Солженицын через пятьдесят лет о приговоре тем, кто работал в целях свержения Советской власти, ведь «на современном научном языке это называется: они изучали альтернативную возможность».

И вообще, кто они, кадеты, якобы безвинно страдавшие. Солженицын поистине удержу не знает: «Гребли в тюрьму интеллигенцию, так называемую околокадетскую. А что значит «околокадетская»? Не монархическая и не социалистическая, то есть: все научные круги, все университетские, все художественные, литературные, да и вся инженерия. Кроме крайних писателей, кроме богословов и теоретиков социализма, вся остальная интеллигенция, 80 процентов ее и была «околокадетской»²². Да полноте, г-н Солженицын! Лидеры кадетов и мечтать не могли о такой базе. Есть же объективные критерии — в Думе последующей, IV созыва, из примерно 450 депутатов кадеты и примыкавшие к ним имели всего 59 мандатов²³. На выборах в Учредительное собрание список кадетов получил 4,7 процента²⁴. Что до социального состава партии, то Тыркова-Вильямс, наверное, знала лучше, когда писала — становой хребет кадетов помещичье дворянство, следовательно, «они сами, как господствующий класс, составляли часть власти, которая издавна принадлежала их предкам»²⁵.

В любой революции, как известно, вопрос идет прежде всего о власти. Не принадлежность к интеллигенции, что явный вздор и наглая фальсификация, а борьба с не сложившимися оружием представителями старого правящего класса и была основанием для репрессий в отношении активных контрреволюционеров-кадетов. Репрессии, которым ужасается Солженицын, как мы видели по примеру «Тактического центра», в отношении кадетов в то время были далеко не крайними. Советская власть полагалась в основном на убеждение.

Совершив подлог — поставив знак равенства между кадетами и 80 проц. интеллигенции, по крайней мере, всей «инженерией», Солженицын не может сдержаться. Он буквально теряет рассудок при мысли, что власть перешла к трудящимся: «О, барды 20-х годов, кто представляет их светлым бурлением радости! даже краем коснувшись, даже

детством коснувшись, — ведь их не забыть. Эти хари, эти мурлы, травившие инженеров, — в 20-е годы они и отбедались. Но видим теперь, что и с 18-го...» (стр. 345—346). Пройдем пока мимо способа выражения, поучителен другой феномен — просто генетически заложенная классовая ненависть отпрыска семьи, потерявшей имущество в революции. Вот к какому способу выражения подталкивает человека (да человека ли?) классовая ненависть. Где же солженицынские идеалы «смирения», о которых столько трещит западная пропаганда?

Бессильная ярость по поводу того, что в России свершилась социалистическая революция, буквально рвется из книги. И как следовало ожидать, тут же подается пример — прекрасны те страны, где нет социализма, в первую очередь, Соединенные Штаты. Хотя и американские порядки, как мы увидим дальше, далеко не устраивают Солженицына — он много правее заокеанской буржуазии, тем не менее отсутствие революции в Америке его очень ободряет. С величайшей похвалой он цитирует старого антисоветчика, разделявшего с ним тюремную камеру, который еще до первой мировой войны жил в США и Канаде. «Раздольный устоявшийся быт этих стран парализовал собеседника Солженицына, и «он заключил, что никакой пролетарской революции там никогда не будет, и даже вывел, что вряд ли она там и нужна» (стр. 200). Еще бы, там великая демократия, в числе прочего существует «5-е дополнение к конституции США, «запрещающее давать показания против самого себя». Запрещается! (То же и в билле о правах XVII в.)» (стр. 112).

Тут во всей неприглядности выплывает историческая малограмотность сочинителя. Ему невдомек, что «билль о правах» принят в конце XVIII века, а упоминаемое 5-е дополнение и является частью документа. Это проливает любопытный свет на эрудицию человека, берущегося судить об истории, и на фактологическую основу его писанины. В советской средней школе за такие познания девятиклассник, где по программе изучается этот вопрос, получил бы полновесную двойку. Но главное другое — понос Великий Октябрь, Солженицын сознательно оставляет в тени, что любая революция влечет за собой ограничение прав тех, кто стоял раньше у власти.

Та самая Американская революция конца XVIII столетия была далеко не идиллией для ее противников. Американский исследователь Г. Аптекер справедливо замечает: «Во время революции около 600 или 700 тысяч американцев оставались верными королю и многие из них на деле подтверждали свою преданность. У них-то революционеры, в том числе Джефферсон, отняли право голоса и право занятия публичных постов, им запретили быть учителями и священнослужителями и вообще заниматься любой общественной деятельностью. У богатых было конфисковано имущество (без суда), многие получили серьезные телесные повреждения, многие были заключены в тюрьмы (без суда) и на долгие годы обречены на принудительный труд, некоторые казнили (в том числе были и казненные без суда), газеты тории были конфискованы, более 100 тысяч из них были высланы из страны... Речь шла о всех важнейших правах человека — праве голоса, собраний, праве на законную судебную защиту и т. д. И в этих-то правах сознательно отказывалось десяткам тысяч людей на протяжении двенадцати-тринадцати лет. Но если об этом и было сказано хоть единое слово осуждения и неодобрения, то ни в трудах Джефферсона, ни в высказываниях Мэдисона, Монро, Генри Вашингтона или Адамсов, несмотря на продолжительные поиски, автору данных строк так и не удалось его найти»²⁶.

Так расправлялась американская буржуазия со своими противниками справа, ни на минуту не ставя под сомнение законность этой расправы. В результате этой революции и была принята американская конституция с «биллем о правах» и прочим. Принята в результате хитроумной избирательной системы, когда для ее одобрения потребовались 100 тыс. голосов из четырехмиллионного населения тогдашних Соединенных Штатов (всего в выборах принимало участие 160 тыс. человек). Вот гегезис, дорогой сердцам диссидентов американской «демократии», лишившей права голоса громадное большинство населения страны.

Впрочем, бессмысленно продолжать разговор об оценке в «Архипелаг Гулаг» Великого Октября. Беря под защиту то, что нельзя защитить, автор известным доводам советских людей противопоставляет ремарку «Б-р-р... гав-гав!» (см., например, стр. 334). Достоинство этого образа выражения, по крайней мере, в том, что отчетливо видно — в каком обличье отстаивает Солженицын классовые интересы капитала. Цепного пса.

* * *
«Архипелаг Гулаг» доводит до логического завершения то, что было на-

мечено уже в «Августе Четырнадцатого» — это манифест воинствующего врага русского народа. На стр. 277 Солженицын преподносит:

«Простая истина, но и ее надо выстрадать: благословенны не победы в войнах, а поражение в них! Победы нужны правительству, а поражения нужны — народу... Полтавская победа была несчастьем для России: она потянула за собой два столетия великих напряжений, разорений, несвободы — и новых, и новых войн... Мы настолько привыкли гордиться нашей победой над Наполеоном, что упускаем: именно благодаря ей освобождение крестьян не произошло на полстолетия раньше; именно благодаря ей укрепившийся трон разбил декабристов. (Французская же оккупация не была для России реальностью)».

Здесь чудовищное смещение понятий, сентенция эта не нуждается в комментариях — монументальное признание лютой ненависти ко всему, что свято для русского, саморазоблачение павлиньего.

Эти утверждения — вводные замечания Солженицына для трактовки значения Великой Отечественной войны советского народа 1941—1945 гг. Трудно представить себе, но он действительно сожалеет о том, что мы одержали победу в смертельной схватке с фашизмом, спасли человечество. Советский народ радовался Победе, пришедшей 9 мая 1945 г., у Солженицына «томительная весна под марши Победы стала расплатной весной моего поколения» (стр. 244). Он клеветнически утверждает: «Боже мой, так неужели мы все прозевали! Пока месили мы глину плацдармов, корчились в снарядных воронках, стереотрубы высывали из кустов — а тут еще одна молодежь выросла и тронулась! Да не туда ли она тронулась? Не туда ли, куда мы не могли б осмелиться? — не так были воспитаны. Наше поколение вернется, сдав оружие и звеня орденами, рассказывая гордо боевые случаи, — а младшие братья только скривятся, эх вы, недотепы!» (стр. 606). Так, по мнению Солженицына, якобы думала и рассуждала советская молодежь в первые послевоенные годы!

Если бессмертные солдаты Великой Отечественной войны делали не то, т. е. не дали себя разбить, отстояли Родину и принесли свободу народам Европы, то положительными во всех отношениях являются наши враги. Среди них в книге подлые предатели-власовцы, поднявшие оружие против собственного народа. Вставая под знамена вермахта, они, оказывается, «тоже потянулись заявить о себе, о своем грозном опыте: что они — тоже частицы России и хотят влиять на ее будущее» (стр. 266). Тут только маленькая неувязочка вышла: «С тупым верхоглядством и самомнением дозволяли им немцы лишь умерять за свой Рейх, но не дозволяли думать о независимой русской судьбе» (стр. 267). Не хватало только Солженицына у своих «в волчьем логове» — бункере Гитлера советником при фюрере, он бы уж растолковал ему что к чему.

Десятки страниц посвящены описанию прекраснородных власовцев, а что до их предводителя — генерала Власова, то у автора буквально слов не хватает. То, что Власов бездарным командованием в 1942 году загнал свою 2-ую ударную армию в мешок, Солженицын, естественно, перекладывает на других — «словно повторяя судьбу 2-й самсоновской армии, столь же безумно брошенной в котел». Известно, однако, какие громадные усилия приложила Ставка, чтобы вызвать попавших в беду по непростительной вине Власова солдат и офицеров армии. Многим из них удалось выйти из окружения только без командующего, хотя на поиски его были направлены специальные подразделения. Их миссия не увенчалась успехом. «В отличие от Самсонова, — пишет Солженицын, — Власов не кончил с собой, ибо в нем была нужда: немцам «не хватало настоящей фигуры. Ею стал Власов» (стр. 258).

¹⁸ J. Billington, Six Views of the Russian Revolution. «World Politics», April 1966, p. 452.

¹⁹ W. Lagueur, The Fate of the Revolution. Interpretations of Soviet History. N. Y., 1967, p. 55.

²⁰ А. Солженицын. Архипелаг Гулаг. Париж, 1973, стр. 198.

²¹ А. Тыркова-Вильямс. На путях к свободе. Нью-Йорк, 1952, стр. 215, 228.

²² А. Солженицын. Архипелаг Гулаг, стр. 39, 336, 44.

²³ П. Н. Милуков. Ук. соч., стр. 396.

²⁴ Л. М. Спирин. Классы и партии в гражданской войне в России, 1917—1920, М., 1968, стр. 85.

²⁵ А. Тыркова-Вильямс. Ук. соч., стр. 245.

²⁶ Г. Аптекер. О природе демократии, свободы и революции. М., 1970, стр. 24—25.

[Продолжение на 6-й стр.]

ПРОДАВШИЙСЯ И ПРОСТАК

(Продолжение)

В этом контексте и идет одно из самых гнусных суждений из множества имеющихся в книге — «Это война вообще нам открыла, что хуже всего на земле быть русским» (стр. 261). К ним Солженицын относит поголовно всех солдат и офицеров Красной Армии, стоявших насмерть в борьбе с фашизмом. Они-де воевали вопреки своей воле, конечно, доподлинно известной только Солженицыну, ибо, например, «цемент фундамента сталинградской победы... штрафные роты» (стр. 92).

Что до немцев, то они, конечно, милостивы, добры необыкновенно, в том числе в концентрационных лагерях (стр. 142), а в обращении с советскими военнопленными «дело не в немцах... СССР не признает русской подписи под гаагской конвенцией о пленниках» (стр. 225). Действительно, в то время СССР не ратифицировал этой конвенции, ибо в годы после убийства Воровского у нас не было дипломатических отношений с Швейцарией, иными словами, международная реакция сорвала присоединение Советского Союза к этой конвенции. Но допустим, конвенция действовала бы, разве это явилось бы хоть малейшим препятствием для гитлеровцев чинить чудовищные злодеяния над попавшими в их лапы людьми. Бесконечен список международных договоров, соглашений и конвенций, погранных фашистской Германией в минувшую войну...

Но довольно каталогизировать подлости «Архипелага Гулаг», они бесчисленны, вся книга с первой до последней страницы — грязная клевета на наш народ, далеко превосходящая измышления западных «советологов». Поданные в голом виде, то есть как изложена их суть выше, эти взгляды вызовут гнев и презрение всех честных людей, не только советских. Вероятно, Солженицын и иже с ним прекрасно отдают себе отчет в этом, поэтому прячут клевету в оболочке того, что вызывает у нас боль — спекулятивных рассуждений о нарушении социалистической законности в годы культа личности. Они стремятся растрепать старые раны и, воздействуя на эмоции, протаскать свои гнусности в отношении СССР и социализма вообще.

Это совершенно другой вопрос, по которому существует полная ясность. Речь не идет об извинениях за случившееся, таковых нет. Да, были совершенны преступления в отношении многих советских людей, нанесен ущерб нашей стране. Знаем и то, что облегчало эксцессы. Мы, люди старшего поколения, пережившие культ личности, помним, как человеческая пыль будто магнитом притягивалась к тем, кто нарушал социалистическую законность, и смоченная экскрементами злобы и зависти, превращалась в отвратительную трясину, засасывавшую честных, смелых и талантливых. Эту мерзость породил не социализм, искаленную психологию у иных мы получили в наследие от веков темных, веков угнетения. Где в считанные годы можно было бы вытравить то, что насаждалось столетиями?

Но это наше дело, наше горе и наша беда, и не менее преступно пытаться спекулировать перед закрывшимся западным обывателем, ищущим острых ощущений, на памяти тех, кто безвинно загублен в годы культа личности. За время, истекшее с тех пор, нарушений социалистической законности нет, они изжиты.

Как писала «Правда» в связи с выходом в Париже «Архипелага Гулаг»: «Буржуазная пропаганда пытается изобразить дело так, будто сочинения Солженицына не печатаются в Советском Союзе, потому что он-де пишет «правду» о некоторых драматических моментах в истории Советского государства, в особенности об имевших место незаконных репрессиях».

Это злонамеренная выдумка. Коммунистическая партия Советского Союза открыто подвергла бескомпромиссной критике связанных с культом личности нарушения социалистической законности, полностью восстановила ленинские принципы и нормы жизни в партии и в обществе, обеспечила дальнейшее развитие социалистической демократии.

В нашей стране издан ряд произведений, содержащих критику недостатков и ошибок прошлого, о которых идет речь, и советская общественность положитель-

но восприняла эти произведения, потому что их авторы писали подлинную правду, не впадая в односторонность, не теряя чувства исторической перспективы.

Солженицын подходит к этим вопросам с прямо противоположных позиций. Он титится доказать, будто нарушения законности были не отступлением от норм социалистического общества, а вытекали из самой природы социализма²⁷.

Больше того, трагедия в истории страны для Солженицына — предлог глумиться и злорадствовать по поводу судьбы людей, оказавшихся в заключении, но сохранивших веру в партию. В огромной книге нет ни одного слова уважения к ним. Только гаденькие насмешки. Кумир для Солженицына — другие, встреченные им в заключении. Вот «немец — долговязый, молодой, но оттого ли, что по-русски ни слова не знает — безответный». А безответный — «знаменитый немецкий ас», воевавший против СССР, с воздуха расстреливавший женщин и детей, военный преступник, отбывающий наказание (стр. 594).

Доверился Солженицыну матерый румынский диверсант, который, по его словам, проник на советский парашютный склад и, «лихорадочно работая, за восемь часов испортил будто бы до двух тысяч парашютов». Технология дела, по словам диверсанта, была такова — он «приставлял лесенку к штабелям парашютов, не нарушая их укладки», ножницами надрезал — «на четыре пятых толщины» главный строп, чтобы он лопнул в воздухе. Быль это или небыль? Скорее, последнее (по пятнадцать секунд на парашюте!), но на Солженицына слова диверсанта произвели самое благоприятное впечатление. «Я уничтожил советскую парашютную дивизию!» — злорадно сверкал он глазами» (стр. 601).

Хорошо, допустим на мгновение, что было так, как говорил тот самый диверсант, при выброске погибли люди, конечно, не 2000 человек, но пусть один советский солдат, молодой парень, сжавшись в прыжке за борт самолета навстречу подвигу, с автоматом, нехитрым солдатским скарбом, разбился в результате подлой уловки врага. Как назвать того, кто был причиной смерти воина? Солженицын отвечает: «Во всей этой длинной арестантской летописи²⁸ больше не встретится такого героя. За одиннадцать лет тюрем, лагерей и ссылки единственная такая встреча у меня и была, а у других и одной-то не было. Многотиражные же наши комиксы дурачат молодежь, что только таких людей и ловят органы» (стр. 602). Только злодей способен на такие неопишуемые цинизм и кощунство!

Но эта оценка — не мгновенная вспышка злобы, а вытекает из стратегии Катона-автора: Советский Союз должен быть разрушен! Все, что делается в этом направлении, прекрасно, те на Западе, кто медлит, заслуживают самого сурового осуждения. Почему, содрогается от ярости Солженицын, на рубеже войны и мира Запад не предпринял решительных мер против СССР в масштабах, соразмерных силе США и Англии, ведь были же «герои» типа презренного гаденыша — румынского диверсанта?

«В своих странах,— растолковывает Солженицын,— Рузвельт и Черчилль почитаются как эталоны государственной мудрости. Нам же, в русских тюремных обсуждениях, выступала разительно очевидно их систематическая близорукость и даже глупость. Как могли они, сползая от 41-го года к 45-му, не обеспечить никаких гарантий независимости Восточной Европы? Как могли они за смехотворную игрушку четырехзонного Берлина (свою же будущую ахиллесову пятку) отдать обширные районы Саксонии и Тюрингии? ...Говорят, что тем они платили за непререкаемое участие Сталина в японской войне. Уже имея на руках атомную бомбу, платили Сталину... Разве не ужасно политического расчета? Когда потом вытесняли Миколайчика, кончались Бенеш и Масарик, блокировался Берлин, пылал и глож Будапешт, дымилась Корея, а консерваторы мазали пятки от Суэца — неужели и тогда самые памятливые из них не вспомнили политики Рузвельта и Черчилля» (стр. 265).

Очень вероятно, что в свое время Солженицын вел эти разговоры с такой же дрянью, как он, в тюремной камере. Это, помимо прочего, показывает, что рассуждения Д. Кеннана о диссидентах,

приведенные выше, соответствуют истине — эти люди, ничтожная кучка злобных отщепенцев, надеются на то, что Запад употребит свою вооруженную мощь ради сокрушения Советского Союза и выполнит то, для чего у солженицыных руки коротки — уничтожит коммунизм. Только им бы измерить длину и силу рук Запада, представляющихся диссидентам невероятными.

По крайнему невежеству Солженицын поднял тот же спор, который давным-давно разрешен на Западе, и выдвинул доводы, находившиеся на вооружении крайних антикоммунистов. В ходе его именно так тамшние реакционеры высказывались в адрес Ф. Рузвельта. Некий погромщик Д. Крокер в книжонке, изданной еще в 1959 году, писал: «В той войне мы находим Франклина Д. Рузвельта, почти неизменно выступающего на стороне Советской России. В сущности его поддержка была обязательным условием ее наступления. Его неуклонная цель состояла в том, чтобы вложить оружие в руки Сталина и с помощью американской военной мощи сломать все плотины, сдерживавшие нарастающий вал коммунизма в Европе и в Азии. Американский народ, живший в сгущавшихся миазмах пропаганды Белого дома, не понимал, что видели Рузвельт и Голкинс в своем хрустальном шарике — господство в Европе коммунистической России»²⁹.

Отвод американских войск из советской зоны оккупации в Германии, вступление СССР в войну с Японией — все это бесконечно муссировалось на Западе. И не только антикоммунистами. В первые послевоенные годы, к сожалению, не все в академическом мире в США разобралось в фактах. О последнем вопросе, например, американский профессор У. Лангер писал в терминах, почти дословно совпадающих с солженицынскими: Рузвельт «был вынужден заплатить за русскую интервенцию с тем только, чтобы позднее узнать, что советский вклад в дальневосточную войну был многим больше военного парада. Наша собственная атомная бомба в сто раз лучше послужила нашим целям, чем советская армия»³⁰.

В годы маккартизма эта кампания в США достигла белого каления. Официальным кругам пришлось употребить значительные усилия, чтобы объяснить подлинные мотивы американской политики и отбиться от политических проходимцев, призывавших к немедленной войне против советского народа. Конечно, государственным деятелям США было невдомек, что в те же годы единомышленники маккартистов, сидевшие в советских тюрьмах, понесли Запад за недостаток антикоммунистического рвения. «Мы высмеивали Черчилля и Рузвельта», — свидетельствует Солженицын, — «сели на Запад за то, что «Сталин решил на блокаду Берлина»³¹ и она сошла ему вполне благополучно» (стр. 548). Провокаторы за решеткой с умственной укрепленностью на ней в этом случае «намордником» страдали от того, что на советский народ, только что вышедший из тяжелейшей войны, не обрушилось новое вооруженное нашествие империалистов!

Кризиса в отношениях Запада с СССР, который мог повлечь за собой войну, не случилось не потому, что руководители США и Англии воспылали приверженностью к прелестям мира, а потому, что великий подвиг советского народа и его Красной Армии в войне 1941—1945 гг. создал равновесие в силах между империализмом и социализмом. Ясное сознание этого в Вашингтоне и Лондоне привело к достижению договоренности между Западом и Советским Союзом, против которой ополчается Солженицын, кляня Рузвельта и Черчилля за ошибки. Дело было не в них, а в том, что американские и английские руководители видели исполинскую мощь Советской страны.

То, что задним числом предлагает Солженицын, — не отводить американские войска, занявшие в конце войны часть районов Саксонии и Тюрингии, ахидивших в советскую зону оккупации, уже определенную трехсторонним соглашением в ЕКК, точно совпадало с тогдашними намерениями Черчилля. 4 июня 1945 г. он истерически телеграфирует Трумэну, говоря о «серьезнейшей опасности в связи с отходом американской армии к нашей линии оккупации в центральном секторе, что приведет к введению советской мощи в сердце Западной Европы и упадет железный занавес между нами и всем лежащим к востоку». Черчилль требовал использовать этот вопрос для оказания давления на СССР³².

Трумэн обратился за советом к военным. Из Германии Д. Эйзенхауэр ответил, что план Черчилля «немислим», ибо «начать наши прямые отношения с Россией с отказа выполнить обязательство собственного правительства означает уничтожение любой надежды на сотрудничество с СССР»³³. В своих мемуарах Трумэн открылся: «Я принял решение об

отводе войск по совету нашего военного командования... Были серьезнейшие военные соображения, которые мы не могли и не должны были игнорировать»³⁴. Что это за соображения?

Вопрос о возможности начать войну против Советского Союза по указанию правительства США и Англии был специально изучен высшим военным командованием этих стран еще до завершения борьбы против держав «оси». 16 мая 1944 г. американский комитет начальников штабов доложил правительству: «Оценивая возможности такого рода (войны против СССР.— Авт.), прежде всего нужно подчеркнуть феноменальный рост доселе дремавшей военной и экономической мощи России, что наверняка будет иметь эпохальное значение для будущих международных политических и военных отношений, причем этот феномен еще не достиг полного размера соответственно ресурсам России... В случае конфликта между этими двумя державами (Англией и СССР.— Авт.) разница в военных силах, которые они смогут выставить на континенте, будет в нынешних условиях столь велика, что ее не выправит наше вмешательство на стороне Британии... Мы, вероятно, сможем защитить Британию, однако в нынешних условиях мы не можем нанести поражение России. Другими словами, мы окажемся в войне, которую не сможем выиграть»³⁵. Эти и аналогичные заключения американского комитета начальников штабов, подтверждавшиеся накануне Ялтинской и Потсдамской конференций глав трех великих держав, определяли границы политических возможностей Соединенных Штатов на международной арене. Просто не было достаточной мощи для поддержки диктата.

Что до Англии, где тогда был премьер-министром Черчилль, то он готов был без промедления открыть новый крестовый поход против коммунизма. Но, увы, сил не хватало, и пришлось генералитету буквально удерживать за фалды прыткого политика. По поводу планов Черчилля — удержать часть советской зоны в Германии — начальник штаба при премьер-министре генерал Измей писал: «Учитывая, что мы уже договорились с русскими о зонах оккупации в Германии, я считаю, что Уинстон абсолютно неправ, используя этот вопрос как рычаг давления при торге с СССР»³⁶. Перспективы оказания давления на Советский Союз были более чем мрачными. Начальник британского имперского генерального штаба фельдмаршал Аланбрук записал в дневник 24 мая 1945 года: «Сегодня вечером я внимательно ознакомился с докладом планировщиков относительно возможности начать войну с Россией в случае, если в будущих переговорах с ней возникнут затруднения. Нам приказали провести это исследование. Сама идея, безусловно, чистойшей фантазия. Шансы на успех равны нулю. Нет никакого сомнения, что отныне Россия всемогуща в Европе»³⁷.

То, что руки у империалистов оказались коротки, не чудо, ниспосланное с небес, а результат пути, пройденного нами со времен революции. Под руководством партии наш народ преобразовал страну, ликвидировав тяжкое наследие интервенции и гражданской войны, построил могучую экономику, вывел державу на передовые рубежи в науке, технике и культуре. Только тот, кто сознательно не хочет видеть, чем была Россия при царизме и буржуазии и чем стала при коммунистах, мог тешить себя надеждами на то, что Запад попытается скрестить оружие с нашей страной и решить спорные вопросы силой. Во всяком случае, Черчилль, Рузвельт и длинная вереница последовавших за ними государственных деятелей видели лучше и дальше, чем диссиденты, понимая, что это было бы самоубийственное предприятие. Даже для туица судьба гитлеровской Германии служила достаточным предостережением, а бессилие атомной бомбы для решения спорных вопросов при существовавшем соотношении сил было убедительно доказано западными стратегами.

Н. ЯКОВЛЕВ,
доктор исторических наук, профессор.

(Окончание будет)

²⁷ «Правда», 14 января 1974 г.
²⁸ «Архипелаг Гулаг» — две первые части, а вся книга по прикличке автора будет состоять из семи частей (стр. 476).
²⁹ G. Crocker, Roosevelt's Road to Russia, Chicago, 1959, pp. 21, 191.
³⁰ W. Langer, Political Problems of the Coalition, «Foreign Affairs», October 1947, p. 89.
³¹ Речь идет об ограничении доступа в Западный Берлин, установленного советскими властями в 1948—1949 гг. из-за провокации западных держав.
³² Memoirs by Harry S. Truman, V. 1, N. Y., 1965, p. 335.
³³ D. Eisenhower, Crusade in Europe, N. Y., 1948, p. 474.
³⁴ H. Truman, Op. cit., p. 332.
³⁵ «F. R. The Conference at Malta and Jalta», pp. 107—108.
³⁶ G. Alproth, Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam, N. Y., 1965, pp. 44—45.
³⁷ A. Bryant, The Triumph in the West, London, 1959, p. 470.

ЯК РАСА

НА ЛАНДЫШЫ...

Міхаіл Канстанцінавіч апошні раз прывёў пэндзлем па палатне: «Цяпер, здаецца, добра». У карціне «Трывожная вясень» ён увасобіў сваю даўнюю задуму — барацьбу простага чалавека за Савецкую ўладу, за светлую будучыню.

Ён пісаў усё жыццё. І заўсёды, якую б карціну ён ні ствараў, перад ім стаяў вобраз роднага краю — Нясвіжчыны. Замяшчэнне да гэтага цудоўнага кутка Беларусі мастак пранёс праз дзесяцігоддзі. Можна там родная прырода так пяшчотна адлюстравана ў яго карцінах. Натурай яму служылі цясністыя алеі Альбянскага лесапарку, унікальны парк санаторыя, густыя дажджы, ураджайныя нівы.

Вось палатно «Альбянская алея». Колькі разоў хадзіў я па ёй, захапляўся магутнымі разгалістымі дрэвамі, дыкаў пад імі густым і тугім халадком. Гледзячы на карціну, зноў перажываеш надобнае адчуванне. Толькі яно, здаецца, мацнейшае, паўнейшае. Бачыш знаёмы пейзаж у нейкім іншым святле, якое надаў карціне мастак. У тым, відаць, і ляжыць адна з рысаў таленту, што ён выдзяляе нам у новым для нас спрыманні, з крышачку іншага, быццам бы нязвыклага боку, ад чаго звыклае становіцца ўзніслым, паэтычным.

Нельга застацца абыякавым да карціны «Лес пад Нясвіжам». Тоўстыя, у добрых абхватах, елкі амаль не прапускаюць сонца. Густыя іх галіны паклалі на дол паўзмрок, у якім пахне хвойнай ільгаціцай, грыбамі. Вось пад гэтай ільгай, здаецца, падняў я карычневага маюка-баравіка. А пад той, выразна памію, насыпана мноства лущаных шыбак: вавёрка ласавалася.

Як прыемна, што ўмее чалавек вольна далікатна абудзіць думку, выклікаць спамін і светлае, як раса на ландышы, спахучце. Менавіта такое пахучце не пацудала мяне ў майстэрні Міхаіла Сеўрука. Эцюдам «Бэз» ён вярнуў мне ў той дрыготкі вясновы надвечак, калі я, юнак, дзівіўся нібы ўпершыню ўбачаным кустом бэзу. А «Чырвоныя яргіні» напамінілі агародчыя калка дому маці. Яна сонечным ранкам рэжа мне веткі на букет, які я панясу ў школу на камен.

Карціны, эцюды... Сотні іх у Міхаіла Канстанцінавіча. І ўсім уласціва адно — выразнасць задумы і дакладнасць яе вырашэння. Мастак раскавае, што прыкладам яму заўсёды былі вялікія рускія жывапісцы. Многаму навучыла жыццё.

Яшчэ ў часы буржуазнай Польшчы скончыў Міхаіл Сяўрук Вільнюскі ўніверсітэт. Маладыя парыванні хлопца з вёскі Сноў, што каля Нясвіжа, прасіліся на прастору. Ён, выказваючы іх, ілюстраву зборнік вершаў Максіма Танка «На этапах». Паліцыя канфіскавала кнігу. Затым ілюстраву зборнік вольналюбівых твораў Міхася Машары.

Мастак да сённяшняга дня застаўся верным ідэі першых сваіх работ. Уся яго творчасць прысвечана адлюстраванню спраў і думак чалавека-працаўніка. Глыбокага рэалізму прытрымліваецца ён у паказе падзей, чалавечых характараў. На шэрагу карцін — важныя, мажліва, этапныя моманты з жыцця працоўных былой Заходняй Беларусі.

Суровым подыхам вайны вее ад «Партрэта партызана». Твар народнага месціўца засяроджаны, мужны. Рука — на зброі. Ён — гэта народ, ён — сама помста...

Пафасам мірнай працы, як і многія іншыя творы, напоўнена карціна «Маладзёба лёну». У постацях кабет, што завіхаюцца каля малатарні, — жваваць, энергія. Людзям у калектыве працуюцца лёгка, весела. Карціна атрымалася прасторная, размашыстая.

Пэрсанажы такіх карцін маюць сваіх прататыпаў. Многія жыхары Нясвіжа пазіравалі мастаку, які ўбачыў у сваіх земляках тыповыя рысы беларусаў — людзей працавітых, прыгожых душой, чухлых і гордых.

Зараз член Саюза мастакоў БССР Міхаіл Сяўрук па-ранейшаму жыве ў Нясвіжы. Рухавы, энергічны, гаваркі, ён імкнецца быць заўсёды сярод людзей. Яго вабяць чароўная прыгажосць паркаў і маляўнічыя азёраў, экзатычнасць архітэктурных помнікаў, асабліва былога палаца Радзівілаў, дзе цяпер санаторый. Натхнёны характам роднай зямлі, мастак працуе над серыяй гравюр аб выдатнасцях горада. У гравюрах, азорных паэтычным бачаннем, паўстаюць перад намі і Слуцкая брама, і палац, і іншыя непаўторныя куткі Нясвіжа і яго акаліц.

Каштоўнае духоўнае багацце ў доме мастака на ціхай вуліцы Садовай. Пазнаёмішыся з ім — маладзееш душой, шырэй глядзіш на свет. Творчасць Міхаіла Сеўрука добра вядома народу. Несвіжанам спадабалася выстаўка карцін земляка ў раённым доме культуры. Карысталіся поспехам яго творы ў Мінску, Маскве, у іншых гарадах.

Мікалай ДЗЕЛЯНКОўСКІ.

ГУКІ

ВЯСНЫ,

ЖЫЦЦЯ

150 ГОД

З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ БЕДРЖЫХА СМЕТАНЫ

Паўтара стагоддзя назад над зямлёй запалілася зорка Бедржыха Сметаны. Яна не пагасла, калі перастала біцца сэрца геніяльнага чэшскага кампазітара, бо сваім мастацтвам ён заваяваў свет. Яго музыка стала жывой крыніцай прыгажосці, радасці, гармоніі, натхняла на барацьбу за найлепшыя ідэалы чалавецтва. Заснавальнік чэшскай нацыянальнай музыкі пісаў творы глыбока народныя, рэалістычныя, прасякнутыя аптымізмам. Оперы, камерныя і фартэп'яныя творы, сімфанічныя паэмы Б. Сметаны з'явіліся выражэннем лепшых рыс нацыянальнага характара.

Каб крыху пазнаёміцца з асобай Б. Сметаны, глянуць на яго след на зямлі, давайце зробім невялікае падарожжа ў краіну кампазітара.

Да замілавання прыгожыя мясціны паўднёва-ўсходняй Чэхіі. Горад Літамышль, дзе 2 сакавіка 1824 года нарадзіўся Бедржых Сметана. Прагата Б. Сметана падтрымлівае сувязь з рэвалюцыйна настроенай моладзю, становіцца членам прагрэсіўнага аб'яднання «Згода». У час рэвалюцыйных падзей 1848—1849 гадоў кампазітар піша «Марш нацыянальнай гвардыі», «Марш студэнцкага легіёна Пражскага ўніверсітэта». На іх стварэнне яго натхняе вываленчая барацьба чэшскага народа.

А пазней, амаль праз стагоддзе, музыка Сметаны клікала да непакорнасці, да супраціўлення гітлераўскаму фашызму ў акупіраванай Празе. Вось што раскавае пра гэта выдатны беларускі спявак, які жыве ў Празе, Міхал Забэйда-Суміцкі:

— На сваім першым пражскім канцэрце ў 1940 годзе я спяваў і песні Бедржыха Сметаны. Адною з іх была «Кдо в златы струны заграг зна». Пераклад гэтай песні прыблізна такі: «Хто на залатых струнах зайграць можа, шануйце яго больш, чым сябе. Бо вас так бог любіў, што паслаў вам яго з неба. Страшна, калі бог неўраджаем ці морам карае строга, але найбольшае пакаранне, калі народ не мае песняў. І той народ яшчэ не загінуў, пакуль яму вясчун

спявае, бо песня, у небе народжаная, і ў смерць жыццё ўлівае...

Слухачы перапоўненай залы імя Сметаны ў Празе добра зразумелі падтэкст песні, што выканаў для іх М. Забэйда. Праўда, гэта каштавала спеваку выкліку ў гестапа. Але ні ў тыя змрочныя гады, ні па сённяшні дзень не знікала і не знікае імя Б. Сметаны з рэпертуару Міхала Забэйды.

Каб пералічыць хоць асноўныя творы са спадчыны кампазітара, спатрэбіцца не адзін дзесятак радкоў. Хочацца назваць галоўныя. Гістарычнае мінулае чэшскага народа ўваскрэшаюць оперы «Брандэбургцы ў Чэхіі», «Далібор», «Лібушэ». «Прададзена янвеста» карыстаецца сусветнай вядомасцю як адно з найлепшых дзясяценняў сусветнага опернага мастацтва. Опера была пастаўлена і ў Мінску. У лік лепшых твораў кампазітара ўваходзіць цыкл з шасці сімфанічных паэм «Мая Радзіма». Яго таксама выконвалі беларускія музыканты.

У творчасці Бедржыха Сметаны расквітнеў музычны геній чэшскага народа, ажылі старонкі яго гісторыі, загучалі своеасаблівыя рытмы народных танцаў, чароўныя мелодыі чэшскіх песень. Творы Б. Сметаны зразумелыя людзям усіх краін. Яны вельмі папулярны ў Савецкім Саюзе, гучаць у тэатрах і канцэртных залах, перадаюцца па радыё.

Каб закончыць наша невялікае падарожжа на радзіму кампазітара, давайце заглянем у музей Б. Сметаны, што знаходзіцца ў Празе недалёка ад Карлава моста. Адсюль адкрываецца непаўторная панарама Градчан, Малай Страны. У музеі сабраны каштоўныя дакументы, што асвятляюць жыццё і творчасць кампазітара. Тут мы даведваемся, што лёс Б. Сметаны быў багаты на нягоды, пакуты, пагарду. У 50 год ён стаў глухім, але працягваў пісаць музыку. Памёр кампазітар у поўнай беднасці і забыцці. На працягу ўсяго знаходжання ў музеі чуеш бессмертную музыку Бедржыха Сметаны. Яна і прыводзіць нас на вуліцу, зліваючыся з гукамі вясны, жыцця.

Сяргей ПАНІЗНІК.

Для школ Украіны

Штогод у рэспубліканскіх выдавецтвах Савецкай Украіны ў пераладах на украінскую мову шматлікімі тыражамі выходзяць лепшыя творы беларускіх пісьменнікаў.

Не так даўно выдавецтва «Дніпро» ў серыі «Школьная бібліятэка» выпусціла ў свет аднатомнік абраных твораў народных паэтаў Беларусі Янкі Купалы і Петруся Броўкі.

У перакладах выдатных майстроў мастацкага слова Максіма Тышчэнкі, Паўла Тычыны, Андрэя Калышкі, Тарэня Масэнкі, Міколы Арэшчанкі паэзія Янкі Купалы

прадстаўлена вядомымі творами «А хто там ідзе?», «Мужык», «Я не паэт», «За ўсё», «Тарасова доля» і іншымі, якія ўвайшлі ў праграму школ Украіны.

Творы Петруся Броўкі «Беларусь», «Кастусь Каліноўскі», «Жорны», «Садоўнік», «Дэкрэт Леніна» і іншыя пераклалі для кнігі Мікола Бажан, Леанід Первамайскі, Алесь Жолдак, Мікола Гірыч.

У прадмове да кнігі Багдан Чайкоўскі дае глыбокі аналіз творчасці гэтых двух выдатных паэтаў Беларусі.

Сёлета спаўняецца 175 год з дня нараджэння вялікага рускага паэта А. Пушкіна. Юбілейнай даце прысвечана прэм'ера оперы А. Даргамыжскага па драме Пушкіна «Русалка» ў Дзяржаўным тэатры оперы і балета БССР. Спектакль паставіў заслужаны дзеяч мастацтваў БССР А. Дадзішкіліяні, дырыжор — заслужаны дзеяч мастацтваў БССР І. Абраміс, мастак — Я. Ждан. НА ЗДЫМКАХ: салістка тэатра І. АДЗІНЦОВА ў ролі Наташы; сцэна са спектакля.

ЮБІЛЕЙ БІБЛІЯТЭКІ

Споўнілася 40 год сталічнай бібліятэцы імя Горкага, на якую ўскладзены абавязкі рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі.

Нямала зроблена за чатыры дзесяцігоддзі. Бібліятэка імя Горкага абслугоўвае 96 прапрыетстваў, яны не маюць сваіх тэхнічных бібліятэк, вядзе актыўную інфармацыйна-бібліяграфічную і даведка-бібліяграфічную дзейнасць.

Сёння ў рэспубліцы працуюць ужо звыш трохсот навукова-тэхнічных бібліятэк. Надзвычайны плённы абмен вопытам з навукова-тэхнічнымі бібліятэкамі Літвы, Латвіі, Эстоніі і Калінінградскай вобласці.

НА САМАДЗЕЙНАЙ СЦЭНЕ

Камічная опера А. Лортынга «Цар-цяслар» — адна з апошніх работ народнай опернай студыі сталічнага Палаца культуры Белсаўпрофа. Паставіў яе кіраўнік студыі народны артыст БССР М. Сярдобаў.

Студыя існуе 14 год. За гэты тэрмін склаўся трывалы калектыў самадзейных артыстаў. У рэпертуары яюга класічныя і сучасныя шматактовыя оперы. За пастаноўку «Травіята» Вердзі калектыў студыі на Усеаюзным фестывалі народных тэатраў быў удастоен першай прэміі.

МІРНЫЯ СТРАЛЫ Ў РАЎБІЧАХ

Дваццаць пяты кіламетр шашы Мінск—Масква. Летам даўляга сорок чацвёртага года ў гэтых месцах ішлі жорсткія баі: Савецкая Армія граміла акупантаў на падступах да Мінска.

І вось праз трыццаць год тут зноў прагучалі аружэйныя залпы. Але выстралы гэтыя былі мірнымі: на лепшым у свеце знімні стадыёне ў Раўбічах з 26 лютага па 3 сакавіка праходзіў XIII чэмпіянат свету па біятлоне.

Біятлон — гэта лыжная гонка на 20 кіламетраў са стральбой на 4-х рубяжах у мужчын; на 15 кіламетраў — у юніёраў (са стральбой на 3-х рубяжах); эстафетныя і спрынтэрскія гонкі.

Біятлон — малады від спорту. Першы чэмпіянат свету «страляючыя лыжнікі» правялі ў 1958 годзе ў Зеефельдзе (Аўстрыя). Тады савецкая каманда заняла другое месца пасля шведаў. На наступных чэмпіянатах свету і алімпійскіх гульнях нашы спартсмены выступалі паспяхова: у індывідуальных гонках яны заваявалі восем залатых, восем сярэбраных і шэсць бронзавых медалёў.

Наш Мінск не выпадкова стаў гаспадаром сёлетняга чэмпіяната. Сталіца Беларусі не раз прымала мацнейшых спартсменаў розных краін і кантынентаў. І вось цяпер чэмпіянат свету па біятлоне.

Звярніце ўвагу на малюнак зверху. Ён нагадвае кветку рамона. Лыжы — сцяблінка кветкі, а перакрываючыя лыжныя палкі і вінтоўка ствараюць пясцікі. Гэта — эмблема мінскага чэмпіяната. Такія «рамонкі» расцвілі зімой на вуліцах горада, іх можна было ўбачыць усюды — у вокнах аўтобусаў, у вітрынах магазінаў, на шматлікіх сувенірах і падарунках, выпушчаных да чэмпіяната. У гонар першынства свету былі выраблены спецыяльныя значкі і нават... жаночыя хусткі.

Вечарам 25 лютага ў час урачыстай цырымоніі адкрыцця чэмпіяната ў Палацы спорту

пад гукі «Марша біятланістаў», напісанага спецыяльна да чэмпіяната заслужаным дзеячам мастацтваў Беларускай ССР, лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола кампазітарам Ігарам Лучанком, на сцэну выйшлі спартсмены, прадстаўнікі 17-ці краін. Удзельнікаў спаборніцтваў і замежных гасцей цёпла вітаў старшыня Арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенню чэмпіяната, намеснік старшыні Савета Міністраў БССР Ю. Колкалаў. Прэзідэнт Міжнароднага саюза сучаснага пяціборства і біятлона Свен Тофельт (Швецыя) аб'явіў XIII чэмпіянат свету па біятлону адкрытым. А затым адбылося грандыёзнае спартыўна-тэатралізаванае прадстаўленне. С. Тофельт так сказаў аб ім:

— Я ды і ўсе, мусіць, удзельнікі спаборніцтваў на доўга запомнім рытуал адкрыцця чэмпіяната. Я шмат чуў пра вашу славетную гімнастку Вольгу Корбут і, дзякуючы арганізатарам першынства, змог сам убачыць яе сапраўды выдатнае майстэрства. А песні ў выкананні папулярнага ансамбля «Песняры»!

І ўсё ж удзельнікі чэмпіяната і шматлікія балельшчыкі чакалі галоўнага — спаборніцтваў. Нягледзячы на адлігу і бяснежка ў Раўбічах усё было гатова. У адзінаццаць гадзін 26 лютага першы ўдзельнік гонкі на 15 кіламетраў сярод юніёраў паляк Станіслаў Аброхта адправіўся на дыстанцыю. А пераможцам у гэты дзень стаў савецкі спартсмен Сяргей Хахуля. Затым поспех спадарожнічаў фінскім спартсменам і біятланістам ГДР.

Апошні дзень спаборніцтваў — эстафета мужчын 4x7,5 кіламетра. У тую нядзельную раніцу Лагойская шаша была перапоўнена аўтобусамі, легкавымі аўтамабілямі, веласіпедыстамі. Увесь гэты паток рухаўся ў бок Раўбіч. І ўжо задоўга да пачатку спаборніцтваў на трыбунах для глядачоў, на навакольных узгорках і ўздоўж трасы размясціліся балельшчыкі. Іх у той дзень было каля 100 тысяч. Усе чакалі ад нашых хлопцаў

толькі перамогі: па існуючай традыцыі савецкія біятланісты ў камандным першынстве на сямі папярэдніх чэмпіянатах заваёўвалі залатыя медалі.

Узвілася ў блакітнае неба стартвая ракета, і гонка пачалася. На першым этапе за каманду СССР выступаў Аляксандр Ушакоў. Ён добра бег і страляў выдатна. А калі перадаў эстафету Аляксандру Ціханаву, наша каманда апырджвала бліжэйшых сапернікаў — фінаў больш чым на мінуту. Ціханав павялічыў гэты разрыў амаль да трох мінут.

На трэцім этапе ўпершыню на чэмпіянаце выступаў мінчанін Юрый Калмакоў. Падбадзёрваемы землякамі, Юрый выдатна прайшоў дыстанцыю, адстраляўся, як з аўтамата, і першым перадаў эстафету Мікалаю Круглову. Мікалаю змог захаваць лідэрства. Перамога!

Чэмпіянат свету па біятлону, які ўпершыню праводзіўся ў СССР, закончыўся. Як справіліся з дэбютам мінчане? Шматлікія адказы ўдзельнікаў, замежных прадстаўнікоў і журналістаў сведчаць, што спаборніцтва прайшлі бездакорна. Вось некаторыя выказванні.

Эркі ФААНЕН, рэдактар буйнейшай фінскай газеты «Хельсінгін санамат»:

— Я прысутнічаў амаль на ўсіх буйнейшых спаборніцтвах апошніх год. Летась, напрыклад, я быў у Лэйк-Плэсідзе на папярэднім чэмпіянаце свету па біятлону, яшчэ раней — на зімняй Алімпіядзе ў Сапара. Магу з упэўненасцю сказаць, што раўбіцкі спартыўны комплекс — адно з лепшых збудаванняў таго тыпу ў свеце.

Франц ГАСТЛ, член падрыхтоўчага камітэта зімніх Алімпійскіх гульняў 1976 года:

— У Інсбруку няма такога комплексу, як «Раўбічы». У нас вельмі цяжка вырашыць праблему зямельных участкаў. Мы арэндуем іх у прыватных уладальнікаў. Будзем часова комплекс з такім разликам, каб потым вярнуць зямлю гаспадарам.

Свен ТОФЕЛЬТ, прэзідэнт Міжнароднага саюза сучаснага пяціборства і біятлона:

— Аб арганізацыі і правядзенні чэмпіяната свету магу

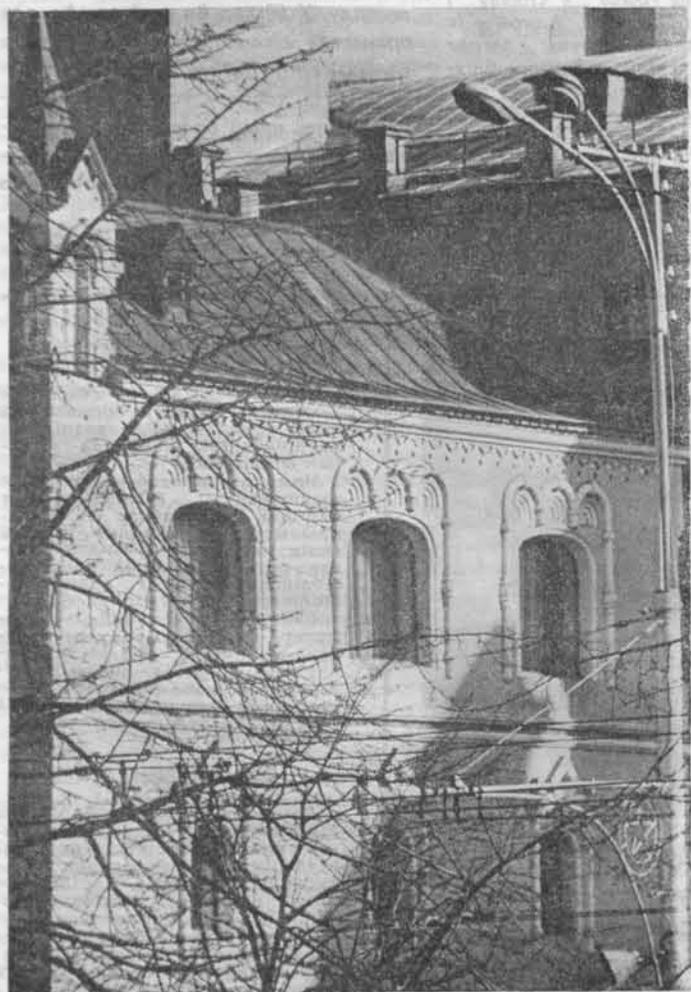

Выдатна страляў Юрый КАЛМАКОУ. Усе пяць талерак дванаціццітага шчыта разбіты. Цяпер хутчэй наперад, каб першым перадаць эстафету.

сказаць толькі адно: выдатна! Члены Арганізацыйнага камітэта, судзі чэмпіяната правялі спаборніцтва на самым высокім узроўні. На старце, на дыстанцыі, на фінішы не было ніякіх замінаў, у пратаколах — ніводнай недакладнасці. Хочацца спадзявацца, што траса ў Раўбічах яшчэ не аднойчы збярэ мацнейшых «страляючых лыжнікаў» планеты.

...На ўрачыстым закрыцці чэмпіяната мацнейшыя спартсмены атрымалі ўзнагароды шматлікія прызы. Флаг Міжнароднага саюза сучаснага пяціборства і біятлона, які шэсць дзён развяваўся ў Мінску, быў перададзены італьянцам — гаспадарам будучага першынства свету.

У. МЯЛЕШКА.

Архітэктурныя рытмы.

Фота Л. ГЕОРГІЕВА.

ФАНТАЗИЯ І ўМЕЛЬСТВА

У майстэрні маладога мастака Яўгена Улезлы шмат металічных пано. На адным з іх імкнецца ўвысь казачная жар-птушка, на другім — прыгажуня-дзяўчына схілілася над ляснымі кветкамі, на трэцім — ярка палае факел у руках асілка — Праметэя. У творах Я. Улезлы ўсё казачна, рамантычна.

Фантазія мастака стварае новыя і новыя вобразы. Неяк глядзеў ён тэлевізійную перадачу пра свята Нептуна. На экране адбываўся сапраўдны маскаррад: марскія царэўны, вадзянікі, а сярод іх — сам грозны Нептун... Так нарадзілася яшчэ адна задума.

Яўгена вельмі цікавіць беларуская тэма. Умелец зрабіў пано па матывах легенды пра папараць-кветку. Романычныя вобразы народных асілкаў, непаўторных прыгажунь, віды роднай прыроды — усё гэта тэмы яго творчасці. Увасобіць задуманы вобраз у метале часам не так лёгка. Трэба днямі, месяцамі «чараваць» над металам, удыхнуць у гэтую нямую плацінку жыццё, прымусяць яе загаварыць мовай вобразаў.

З часу, калі Яўген займаўся ў мастацкай студыі пры доме піянераў, калі за ўдалыя малюнкi пачуў ад настаўніка першае «добра», прамінулі многія гады. Ад пластыліну ён перайшоў да дрэва. З часам і яно зрабілася паслухмяным у руках. А калі ўзнікла пытанне «кім быць», Яўген паступае ў Бабруйскае прафесійна-тэхнічнае мастацкае вучылішча. Першая сур'ёзная работа тых гадоў: пад высокімі елкамі тупаюць хітруня-Ліса, тоўсты Мядзведзь і хцівы Воўк, а насустрэч ім коціцца Калабок. Пасля былі ўвасоблены ў дрэве Бураціна, Карабас і многія іншыя казачныя персанажы.

Юнака вабіў таксама драўляны посуд, які застаўся яшчэ ад дзядоў. Захацелася ствараць яго самому, уносячы ў вырабы подых сучаснасці. Фантазія Яўгена з поўнай сілай выявілася ў яго дыпломнай рабоце: экзаменацыйнай камісіі быў прадстаўлены арыгінальны драўляны сервіз, за які аўтар атрымаў выдатную адзнаку.

Шчаслівы лёс твораў маладога мастака з Мінска. Ён удзельнік шматлікіх выставак, мае медалі ВДНГ СССР, а кампазіцыя казкі «Залаты ключык» дэманстравалася на выстаўцы ў Манрэалі...

С. РУСАКОВІЧ.

РАДЫЁ

СЛУХАЙЦЕ НАШЫ ПЕРАДАЧЫ

РАДЫЁСТАНЦЫЯ «САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ» ПРАЦУЕ ШТОДЗЕННА ПА ДЗВУХ ПРАГРАМАХ:
I-я ПРАГРАМА: З 19 ГАДЗ. ДА 19 ГАДЗ. 30 МІН. ПА СЯРЭДНЕЕУРАПЕЙСКАМУ ЧАСУ НА ЧАСТОТАХ 9 780, 9 480, 7 449, 7 250 КІЛАГЕРЦ. ШТО ЗНАЧЫЦЬ НА КАРОТКІХ ХВАЛЯХ У ДЫЯПАЗОНЕ АД 31 ДА 41 МЕТРА.
II-я ПРАГРАМА: З 22 ГАДЗ. 30 МІН. ДА 23 ГАДЗ. ПА СЯРЭДНЕЕУРАПЕЙСКАМУ ЧАСУ НА ЧАСТОТАХ 7 360, 7 160, 1 5 960 КІЛАГЕРЦ, ШТО ЗНАЧЫЦЬ НА КАРОТКІХ ХВАЛЯХ У ДЫЯПАЗОНЕ АД 41 ДА 49 МЕТРАУ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-65-84, 33-03-15, 33-65-91,
33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 337.